

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

110

Anul 11

decembrie 2018

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoca

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească
Fondată: mai 2007

Seara de Crăciun

Ivan Prodaniuc

Semnează în acest număr

George Bacovia/ Poeme...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului...4
Dragoș Niculescu/ Umanismul un program infinit...6
George Toma Veseliu/ Eminescu univesalul...8
Ion Iancu Vale/ Poeme de iarnă...9
Andra Tischer/ Poeme...10
Anton Găgiu/ La răsărit e apusul...11
Lucia Petrașcu/ Eram studenții care...13
A doua Românie/ Propus de Marian Ilie...14
Al Florin Țene/ Viața satului românesc...15
Victor Clinca/ Poeme...17
Gheorghe Neagu/ În anul Caragiale...18
ITHACA/ Colaj liric...20
Mihai Merticaru/ Sonete...20
Ion Teodor Palade/ Caiet de școlar...21
Luca Cipola/ Poeme...21
Paul Leibovici/ Strămoșii lui Moș Crăciun...22
Maria Ieva/ Poezii...23
George Petrovai/ De la subterana dostoevskiană...24
Ioan Popoiu/ Pe calea Damascului...26
Adrian Botez/ Poeme...28
Ion Cristofor/ Eseist și reporter...29
Octavian Mihalcea/ Peceți luminoase...31
Constantin Mosor/ Poeme...32
George Terziu/ Lecția de psihologie...33
Veronica Balaj/ Pași dintr-o ctitorie...34
Teodor Meșină/ Despre cunoaștere...36
Constantin Miu/ Tarele unei lumi de altădată...38
George Terziu/ Semnal editorial...39
Ion Iancu Vale/ Recunoștință...39

Cu ocazia
Sărbătorilor de Iarnă și
a Anului Nou revista
Climate Literare, urează
tuturor colaboratorilor
și cititorilor săi
Sărbători fericite cu
sănătate bucurii și
împliniri. La Mulți Ani !

INFO CLIMATE

Coperta 1
„Seara de Crăciun”
de Ivan Prodaniuc

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI
RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022)

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.
Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel,
Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova,
Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca
Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Emil Stănescu, Florea
Turac, Gabriel Mihalache, George Piteș, George Terziu, Grigore
Grigore, Ion Teodor Palade, Romulus Gandy Georgescu

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Giju, Dimitrie Grama, Maximca Grasu, Mirel Horodi, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Mihaela Loredana Mușetescu, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatarilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu

POEME DE GEORGE BACOVIA

Decembre

Te uită cum ninge decembre...
Spre geamuri, iubito, privește -
Mai spune s-aducă jăratec
Și focul s-aud cum trosnește.

Și mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,
Sau zilele mele - totuna -
Aș vrea să le-nvăț simfonia.

Mai spune s-aducă și ceaiul,
Și vino și tu mai aproape, -
Citește-mi ceva de la poluri,
Și ningă... zăpada ne-ngroape.

Ce cald e aicea la tine,
Și toate din casă mi-s sfinte, -
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa -
Te uită, zăpada-i cât gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și nainte,
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește nainte.

Lacustră

De-atâtea nopți aud plouând,
Aud materia plângând...
Sunt singur, și mă duce un gând
Spre locuințele lacustre.

Și parcă dorm pe scânduri ude,
În spate mă izbește-un val --
Tresar prin somn și mi se pare
Că n-am tras podul de la mal.

Un gol istoric se întinde,
Pe-același vremuri mă gălesc...
Și simt cum de atâtea ploaie
Piloții grei se prăbușesc.

De-atâtea nopți aud plouând,
Tot tresărind, tot așteptând...
Sunt singur, și mă duce-un gând
Spre locuințele lacustre.

Tablou de iarnă

Ninge grozav pe câmp la abator
Și sânge cald se scrucă pe canal ;
Plină-i zăpada de sânge animal -
Și ninge mereu pe un trist patinor...

E albul aprins de sânge încheșat,
Și corbii se plimbă prin sânge... și sug ;
Dar ceasu-i târziu... în zări corbii fug
Pe câmp, la abator, s-a înnoptat.

Ninge mereu în zarea-nnoptată...
Și-acum când geamuri triste se aprind
Spre abator vin lupii licărind.
- Iubito, sunt eu la ușa înghețată...

Plumb

Dormeau adânc sicriile de plumb,
Și flori de plumb și funerar veștmânt -
Stam singur în cavou... și era vânt...
Și scârțâiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig -
Stam singur lângă mort... și era frig...
Și-i atârnav aripile de plumb.

Ecou de romanță

S-a dus albastrul cer senin
Și primăvara s-a sfârșit -
Te-am așteptat în lung suspin,
Tu, n-ai venit!

Și vara, și nopțile ei,
S-a dus, și câmpu-i veștejit -
Te-am așteptat pe lângă tei,
Tu, n-ai venit!

Târziu, și toamna a plecat,
Frunzișul tot e răvășit -
Plângând, pe drumuri, te-am chemat,
Tu, n-ai venit!

Iar, mâini, cu-al iernii trist pustiu,
De mine-atunci nu vei mai ști -
Nu mai veni, e prea târziu,
Nu mai veni!

Ninge

Când iar începe-a ninge
Mă simt de-un dor cuprins.
Mă văd, pe-un drum, departe,
Mergând, încet, și nins.

Sub streșină, cerdacul
Se-ntunecă mahnit;
Stă rezemată-o fată
De stâlp-nzăpădit.

În parc

Acum, stă parcul devastat, fatal,
Mâncat de cancer și ftizie,
Pătat de roșu carne-vie -
Acum, se-nșiră scene de spital.

Atunci, râdea,
Băteau aripi de veselie;
Parfum, polen și histerie, -
Atunci, în parc, și ea venea.

Acum, cad foi de sânge-n parcul gol,
Pe albe statui feminine;
Pe alb model de forme fine,
Acum, se-nșiră scene de viol...

Alb

Orchestra începu cu-o indignare grațioasă.
Salonul alb visa cu roze albe -
Un vals de voaluri albe ...
Spatiu, infinit, de o tristete armonioasă ...

În aurora plină de vioare,
Balul alb s-a resfîrat pe întinsele cărări -
Cântau clare sărutări ...
Larg, miniatură de vremuri viitoare ...

În căutarea adevărului (29). Catedrala Mântuirii Neamului

„Sunt inimă-n inima neamului meu. Și-i cânt și iubirea și ura”

George Coșbuc

Gheorghe Valerică CIMPOCA

În anul Centenarului Marii Uniri, pe 25 noiembrie 2018, s-a săvârșit sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului, drumul dintre visul unui rege și curajul unui patriarh. Frumoasă filă de istorie a neamului românesc. Edificarea și sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului înseamnă de fapt împlinirea unui ideal, pe care poporul român l-a primit ca mandat împreună cu Sfântul Sinod, cu clerul și credincioșii de la vredniciei noastre înaintași. Preafericitul Părinte Daniel, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române poate fi numit omul centenarului reîntregirii neamului nostru. Un jurnalist contemporan cu noi, George Grigoriu, afirmă despre Patriarhul Daniel al României, cel care a contribuit cel mai mult la ridicarea Catedrale Neamului: „A tăcut și a făcut. I s-a reproșat mereu că nu comunică, însă a preferat să lase faptele să vorbească pentru el, în comparație cu marii «oratori» politici, care vorbesc non-stop, dar care, concret, nu realizează nimic. Nu a reacționat niciodată la calomniile ce i-au fost aduse, deși a

fost hărțuit în permanență. A întors mereu obrazul”. Patriarhul Daniel promisesse românilor cu câțva ani în urmă că, în anul centenarului Marii Uniri, pe 25 noiembrie 2018, va avea loc sfințirea Catedralei Neamului. Se apropia marea sărbătoare a sfințirii Catedralei Neamului. Erau zile foarte agitate, de pregătire intensă pentru evenimentul sfințirii și acele clipe au reprezentat cu adevărat momente de pace, liniștitoare. Se făceau ultimele pregătiri pentru sfințirea Catedralei. În seara de 24 noiembrie 2018 s-a pregătit Masa Sfântului Altar pentru slujba de a doua zi, când trebuia sfințit și Sfântul Altar. Patriarhul Daniel a venit singur la Catedrală să se roage pentru înaintași și să așeze în Masa Sfântului Altar cele 350.000 de nume ale eroilor români căzuți în luptele pentru apărarea neamului în cele trei războaie: războiul de independență din 1877, primul și al doilea război mondial. Nu i-a uitat nici pe eroii care au contribuit la Marea Unire din 1 decembrie 1918, unii martiri ai închisorilor comuniste. Cu acest prilej, Patriarhul Daniel a rostit prima predică referitoare la momentele solemne ce vor avea loc în Catedrala Națională. În dimineața zilei de 25 noiembrie 2018, la prima slujbă de pomenire a eroilor neamului în Catedrala Națională, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române a adresat un mesaj celor prezenți în care a subliniat că lăcașul de cult „a fost

dintru început închinat cinstirii după cuviință a eroilor care s-au jertfit, de-a lungul întregii noastre istorii, pentru apărarea credinței, pentru libertatea, unitatea și demnitatea poporului român”. Întrucât în timpul slujbei a așezat numele eroilor români sub Sfânta Masă, Patriarhul a explicat că gestul este „un simbol liturgic și patriotic”. „Pomenirea eroilor din toate timpurile și din toate locurile, ca și cultul morților în general, constituie manifestări de mare statornicie în credință, de continuitate și unitate în cuget și simțiri de-a lungul generațiilor”, a apreciat Preafericirea Sa. La slujba de sfințire din 25 noiembrie 2018 a participat și Preafericitul ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului care a afirmat că “Prin sfințirea Catedralei Mântuirii Neamului cu hramul Înălțarea Domnului și Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, Dealul Arsenalului, adică locul în care se reparau și se depozitau arme, s-a transformat în Dealul Păcii și al sfințeniei, în Dealul Harului și al binecuvântării nu numai pentru București, ci și pentru întreaga Românie”. Nu întâmplător coroana de oțel al regilor României a fost turnată aici din teava unui tun otoman capturat în timpul Războiului de Independență din 1877-1878, în bătălia de la Plevna din 30 august 1877. Carol I a ales oțel, nu aur, pentru a simboliza vitejia ostașilor români și tot el fost acela care a dat strălucire armatei

→ Continuare în pag. 5

române punând deviză casei regale a României „Nihil Sine Deo! – Nimic fără Dumnezeu!„. Și pronia cerească a făcut ca această Catedrală a Mântuirii Neamului să se construiască în acest loc. Intr-un editorial despre simbolistica și importanța Catedralei Naționale publicat în ziarul Lumina, Părintele Constantin Necula a spus că aceasta „este țara cu noi toți, fiecare în parte, care suim coasta de lumină a nemuririi în Ortodoxie„. La aceste manifestări de sfințire a Catedralei Neamului au venit, pe lângă invitați, o mulțime de pelerini veniți de pe tot cuprinsul țării. Zeci de mii de credincioși au venit în haine de sărbătoare, purtând cocarde tricolore și s-au rânduie în jurul Catedralei pe zone geografice. Toți erau fericiți și așteptau să se termine slujba de sfințire ca să treacă prin Sfântul Altar, unde să sărute Sfânta Evanghelie, Crucea Mântuitorului nostru Isus și moaștele Sfântului Andrei, apoi să se roage la Catapeteasma care separă Sfântul Altar de nava bisericii, care este de o frumusețe fără egal. O dată cu sfințirea Catedralei toate lucrurile s-au așezat în făgașul lor. Sfântul Duh a coborât pe masa Sfântului Altar unde s-a unit cu Hristos și a binecuvântat pe cei patru apostoli așezați pe cele patru colțuri ale Mesei Sfinte. Hristos și Maica Domnului, împreună cu oștile cerești au coborât din cer în Sfântul Altar, pe Catapeteasma Catedralei și în biserică, de unde veghează asupra credincioșilor care intră să se roage. Părintele Constantin Necula afirmă că la sfințirea Catedralei, pe lângă oamenii care sunt prezenți fizic vor veni: „voievozii mărturisitori, de la Neagoe Basarab la Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu cu pruncii săi maturizați prin martiriu și mulți alți domnitori; generațiile de îngeri

culturali din Șcheii Brașovului ori Sibiu, Bistrița ori Năsăud; Andrei Șaguna și Varlaam al Moldovei; cei care au apărut cu propria libertate libertățile de conștiință ale oamenilor, precum Calinic de la Cernica. Nu putem să-i spunem pe toți după nume căci fiecărei cărămizi îi corespunde câte o generație, fiecărei arcade îi corespunde un batalion românesc ce-și trezește învierea în zorii sfințirii. Toate acestea sunt în Catedrală și fac din ea edificiul a peste 100 de ani de Românie„. Noi cei de azi, din Catedrală și din afara ei, indiferent unde ne aflăm pe această planetă, cei de neam românesc, toți suntem chemați să păstrăm și să cultivăm darul libertății și unității naționale ca fiind un simbol al demnității poporului, obținut cu multe jefuri de vieți omenești și multe eforturi spirituale și materiale. „Ne rugăm Mântuitorului Hristos Cel Răstignit, Înviați și Înălțați la cer, să reverse harul Său, al luminii și vieții veșnice, peste Eroii neamului românesc, dăruindu-le lor odihnă sfântă întru

nădejdea Învierii, iar nouă, celor ce îi cinștim prin rugăciune și fapte bune, să ne dăruiască puterea să păstrăm dreapta credință, să ne iubim poporul și patria, să ne rugăm și să lucrăm pentru pace, spre slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor„. (Părintele Daniel-Patriarhul României). Pe 30 noiembrie 2018, patriarhul României, Prefericitul Părinte Daniel, împreună cu Patriarhul Erusalimului, Teofil al III-lea, au oficiat Sfânta Liturghie la hramul secundar al Catedralei Naționale, dedicat Sfântului Apostol Andrei. Patriarhul Teofil s-a arătat entuziasmat de frumusețea și măreția Catedralei Naționale pe care a numit-o „podoabă arhitecturală a orașului București și a întregii Românii„, și „rod al evlaviei poporului român„.

Acest popor a mai suit o treaptă spre nemurire și se adună să cinstească cei 100 de ani de la Marea Unire, care are loc pe 1 decembrie 2018.

(Va urma)

Imaginea reprezintă o parte din Catapeteasma Catedralei Mântuirii Neamului, Porțile Împărătești. (mozaic ceramic cu foiță din aur).

„UMANISMUL, UN PROGRAM INFINIT” DE LA FILOZOFIA CULTURII LA CRIZA SUPRAVIEȚUIRII (III)

Dragoș NICULESCU

Continuare din numărul trecut

3.4. Despre criza fără precedent a umanismului european.

Întorcându-ne la temeiul culturii europene și la criza fără precedent a umanismului european, trebuie înțeles limpede că acest temei nu este altul decât căutarea rațională și spirituală a adevărului: de aceea, ideologiile raționalist-ateu (materialismul consumist, evoluționismul, hedonismul, individualismul egoist etc.) nu pot reprezenta o soluție la regăsirea de sine a Europei. “O credință solidă este un început de cunoaștere”, afirmă Sfântul Augustin, cu autoritatea supranaturală cu care este investit, autoritate hărăzită profeților, apostolilor, părinților Bisericii. După triumful pozitivismului, încrederea în această autoritate s-a diminuat foarte mult în cultura europeană – de aceea și numărul creștinilor a scăzut simțitor în Europa. De asemenea, ideea că filozofia primă – a filozofilor greci și a părinților și învățătorilor Bisericii – este de mult depășită de necesitățile velocitare ale concretului actual aruncă în deriziune, mai ales în universități, orice cunoaștere dezinteresată și orice căutare calitativă, necuantificabilă a adevărului. Lucrarea subversivă a deturnării actelor de inteligență și conștiință de la formele pure ale căutării rostului, locului și finalității ființei umane, care sînt inteligența metafizică a grecilor și inteligența teologică a părinților Bisericii, susținută de liniamentele înrobitoare ale ideologiilor istorice, este creată, călăuzită și alimentată în scopul întunecării, anchilozării inteligenței noastre naturale active în șabloane formaliste și normative, a abaterii naturii umane de la căutarea autentică a adevărului, chiar cu riscul devierii opiniei colective înspre irațional sau al paralizării ei complete. Dacă purificarea inteligenței stă în puterea omului, purificarea inimii este lucrarea lui Dumnezeu, cele două fenomene fiind complementare unul altuia numai în condițiile unui întreg al ființei, trăit în spiritul umanității, în demnitatea deplină a persoanei. Iar dacă

liberalismul ultra-individualist reduce persoana la un individ izolat, posesor de drepturi, colectivismul omite persoana în întregime și ipostiază binele comun într-un bine general, care exclude binele personal, pentru un model al comunității interpersonale nemaifiind loc. Însă evitarea și respingerea extremelor individualismului și holismului, prin adoptarea unei căi de mijloc sănătoase, a unei metafizici realiste a persoanei, nu poate fi îndeplinită decât prin adoptarea unei priviri contemplative asupra persoanei și cadrului ei existențial, a unei ontologii juste, echilibrate, conștiente de sine și de direcția pe care o urmează. Uitarea metafizică a ființei a condus la uitarea persoanei, la o privire mecanic-empiristă asupra omului.

În prelegerea sa, Edmund Husserl ridică întrebări majore, cărora încearcă să le răspundă: “De ce nu a apărut niciodată o medicină a națiunilor și a comunităților internaționale?”, “De ce aceste științe umaniste, atît de abundent dezvoltate, nu reușesc aici să exercite funcția pe care științele naturii o exercită cu atîta competență în propria lor sferă?”. El consideră că modul greșit de abordare a gîndirii filozofice, bazat pe prejudecăți fatale, este, prin urmările sale, responsabil, în parte, de maladia europeană. Exacerbarea naturalismului, supraconsiderarea și suprapoziționarea lui au făcut ca practicanții științei umaniste să negligeze complet chiar formularea problemei unei științe pure și universale a spiritului și căutarea unei teorii a esenței spiritului ca spirit. Husserl face observația extrem de pătrunzătoare că nu are importanță cît de ostile pot fi națiunile europene unele față de altele: ele au încă o afinitate internă de spirit care le străbate pe toate și care transcende diferențele lor naționale, un fel de relație fraternă, care ne dă conștiința de a fi acasă în acest cerc european. Europa are, din punct de vedere spiritual și nu geografic, un loc de naștere; un loc de naștere spiritual într-o națiune sau în anumiți oameni sau grupuri de oameni care aparțin acestei

Dragoș Niculescu

națiuni. Este vorba de națiunea Greciei antice, în secolele al VII-lea și al VI-lea î. Hr. Pe teritoriul spiritual al unei singure națiuni, al națiunii grecești, odată cu dezvoltarea filozofiei, a comunităților filozofice, se dezvoltă, mai întîi în această națiune, un spirit general al culturii, care atrage întreaga umanitate sub influența sa. Plecînd de la această origine, o revoluționare a întregii culturi, a întregului mod de a exista al omului, implică, ipso facto, și o revoluționare a istoricității, care este acum o istorie a dispariției umanității finite, pînă în punctul în care devine o umanitate cu sarcini infinite. Husserl subliniază că întregul global al culturilor și al modului de gîndire ascultă de o unitate în principiu, care nu trebuie însă să obnubileze realitatea morfologică a adîncimilor intenționale particulare pe care aceste culturi le posedă. Cei care și-au asumat sarcini infinite și pe deplin universale au fost grecii: “Atitudinea teoretică își are originea istorică la greci”. Gînditorul german consideră că adevărul redutabil, obiect al atitudinii și căutării teoretice a filozofului, nu este adevărul cotidian, limitat de tradiție, ci adevărul universal valabil, adevărul în sine, universalitatea fiind caracteristica poziției critice, ridicătoare de întrebări pertinente: “practicul nu mai trebuie să-și derive normele din experiența naivă de fiecare zi și din tradiție, ci din adevărul obiectiv. În acest fel, adevărul ideal devine o valoare absolută (...)”. Spirit și corp. Interpretarea dualistă, psihofizică a lumii. În afară de explicația spiritualului, de o psihologie orientată spre sine sau de

orice altă teorie a spiritului care în cepe cu propriul eu, drumul fizicii și al chimiei către exterior este deschis. Dimensionarea spațio-temporală a spiritului însă este o absurditate. Ceea ce fizicianul scoate din sfera lui de competență este preluat de psihologie, subiectivul devine obiect de cercetare pentru psihologia psihofizică, chiar în calitatea lui de psihic. Dar, precum știința matematicii, cu toată precizia și puterea ei de calculație, este o știință în întregime relativă, presupunând ca pe niște propoziții fundamentale niște principii complet lipsite de o raționalitate reală, psihologia, prin obiectivismul ei, nu poate, pur și simplu, să studieze sufletul în sensul esențial care îi este propriu, „ca eu care acționează și care este acționat”. Psihologia nu poate ajunge la esența specifică a sufletului, pentru că obiectivismul de care suferă și care a compromis-o nu îi permite să trateze sufletul decât ca pe un corp izolat, ca pe un organ sau organism determinat în structură și funcționalitate. Ceea ce nu contestă importanța progreselor și a legilor stabilite pe cale experimentală în acest domeniu. Husserl este de părere că nici Windelband și nici Rickert nu au adus, din nefericire, intuiția atât de mult dorită, rămânând și ei blocați în obiectivism. „Spiritul și numai spiritul există ca o entitate în sine și pentru sine, este autonom și poate, numai în această autonomie a sa, să fie tratat într-un mod autentic rațional, într-un mod autentic și pe deplin științific”, „numai dacă spiritul se întoarce la sine, din exteriorizarea sa naivă, și rămîne la sine și numai la sine, își poate fi suficient sieși.” Husserl specifică foarte precis o nuanță esențială, și anume aceea că rațiunea decăderii unei culturi raționale nu stă în esența raționalismului însuși, ci numai în exteriorizarea sa, în absorbirea sa de către „naturalism” și „obiectivism”.

Încheierea prelegerii este tulburătoare prin lirismul cu care Husserl are puterea să își îmbrace adevărurile copleșitoare, dramatice: „Criza existenței europene se poate încheia numai în două moduri: prin prăbușirea Europei alienate de sensul rațional al vieții, decăzută pînă la o ură barbară față de spirit, sau în renașterea Europei din spiritul filozofiei, printr-un eroism al rațiunii care ar învinge definitiv naturalismul. Pericolul cel mai mare al Europei este oboseala, iar noi, ca «buni europeni», trebuie să ne batem cu acest pericol major cu un fel de curaj care

nu dă înapoi nici chiar în fața unei bătălii fără sfîrșit. Dacă vom face asta, atunci chiar din conflagrația nimicitoare a necredinței, din torentul furios al disperării legate de misiunea Occidentului față de umanitate, din cenușa mării oboseli, va renaște foenix-ul unei noi vieți interioare a spiritului, ca o piatră de temelie a unui nou viitor mare și îndepărtat: pentru că numai spiritul este nemuritor”.

3.5. Necesitatea unui studiu complet al crizei modernității.

În primul său discurs (Anexa a II-a a volumului „Fragilitatea Europei. Eseuri despre criza culturii europene”, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009, al Terezei-Brîndușa Palade) adresat participanților la întrînirea rectorilor și a profesorilor din universitățile europene, Papa Benedict al XVI-lea menționează necesitatea unui studiu complet al crizei modernității. Nu atât intensă dinamică descentralizatoare a omului, sporitoare a angoaselor sale, caracterizează criza contemporană, cît ontologicul precar al naturii născut înstrăinate a acestui pretins „nou umanism”, împreună cu subiectul său – specie aparte a unui nou tip de om. Dihotomia falsă între teism și umanism autentic, dusă pînă la consecințele sale extreme, conduce la o situație în care umanitatea, cu toate progresele sale economice și tehnice, se simte amenințată în mod profund. O problemă importantă este legată de antropocentrismul care caracterizează modernitatea și care nu poate exclude sau anihila vocația transcendentală a omului. O a doua problemă presupune lărgirea ideii noastre de raționalitate. O a treia problemă privește rolul pe care creștinismul trebuie să-l joace în umanismul viitorului: „Problema omului și cea derivată, a modernității, provoacă Biserica să găsească moduri eficace de a-i restitui culturii contemporane «realismul» propriei sale credințe în opera mîntuitoare a lui Hristos”. În opinia înaltului prelat, efortul de a reconcilia tendința de specializare cu necesitatea de a apăra unitatea cunoașterii poate contribui la sporirea unității europene și poate ajuta continentul să-și descopere „vocația” lui culturală specifică în lumea de astăzi.

În cel de-al doilea discurs al său (Anexa a III-a a volumului menționat anterior), adresat către lumea culturii, Papa Benedict al XVI-lea vorbește despre originile teologiei occidentale și rădăcinile

culturii europene. Punînd accentul pe ideea de libertate, Suveranul pontif atrage atenția că înțelegerea greșită a libertății ca absența sau lipsa oricărei dependențe poate fi fatală, și în orice caz deschide calea fanatismului și arbitrarului: „Absența oricărei legături și arbitrarul nu înseamnă libertate, ci distrugerea libertății. El arată apoi diferența dintre înțelegerea conceptului de muncă în lumea greco-romană, care nu cunoaște nici un Dumnezeu creator (Lumea este lucrarea Demiurgului, o divinitate subordonată), și lumea iudeo-creștină, în care atît Dumnezeu, cît și Fiul său lucrează la facerea și îmbogățirea destinului ontologic al umanității, întărind că fără această cultură a muncii, care constituie de fapt monahismul, împreună cu cultura cuvîntului, dezvoltarea Europei, ethos-ul său și concepția sa despre lume sînt de neconceput. Și desigur că nu era cu putință, în acest context, să nu se vorbească și despre revelația supremă pe care Dumnezeu a dăruit-o omenirii, Întruparea Sa în Fiul său pămîntean, Iisus Hristos. În Atotștiința și Atotcuprinderea Sa, Dumnezeu a considerat necesar să opereze în istoria și conștiința omului această fundamentală treaptă, acest uriaș salt calitativ, care să ușureze omului ajungerea la Ființa Sa. Incomensurabila importanță a revelației Cristice constă în dovada pe care Dumnezeu o dăruiește omului asupra existenței Ființei Sale. De aici încolo, întinericul se destramă, credința este la îndemîna oricărei conștiințe, căci Minunea s-a împlinit: Logosul este cu noi, în mijlocul nostru și pentru noi! Staționarea lui pe pămînt este atît de puternică în virtuți și urmări, încît, de aici încolo, prin minunea revelației supreme, Creatorul și Creația, prin luminarea Creației, devin, conștient și de netăgăduit, ceea ce de fapt sînt: Unitatea. Însă actului de iubire și umilință a lui Dumnezeu omul trebuie să-i răspundă cu smerenia, credința și iubirea lui. Altfel, nici înțelegerea rațională a revelației și comuniunii nu este posibilă: „O cultură pur pozitivistă, care expediază în domeniul subiectiv și neștiințific întrebarea privitoare la Dumnezeu înseamnă capitularea rațiunii, renunțarea la posibilitățile ei cele mai înalte și, de aceea, un eșec al umanismului, ale cărui consecințe nu pot fi decît grave. Temeiul culturii europene – căutarea lui Dumnezeu și disponibilitatea de a-L asculta – rămîne și astăzi fundamentul oricărei culturi veritabile”.

EMINESCU UNIVERSALUL

Pata albă-revelația divină

George Toma VESELIU

George Toma Veseliu

Continuare din numărul trecut

E necesar să stăruim asupra ideii de redirectionare a exegezei eminesciene, „pata albă” a biografiei oetului explică de ce Eminescu a avut o evoluție pe care cercetătorii au început să o analizeze cu mijloacele criticii tradiționaliste și, în ultima vreme, au accesat și valorificat instrumente moderne de percepție critică, universitarul dr. Dumitru Copilu-Copillin inițiază ideea unui studiu special conceput de doi poli de cercetare, grandioasele poeme postume „Povestea magului călător în stele” și „Memento mori”, de asemenea nuvela „Geniu pustiu” așa cum sublinia Pompiliu Constantinescu caracterul biografic al nuvelei, dar și obsesia tematică a acestor opere care deschid aventura ocultă a cercetătorului de a înțelege că în acest an 1866-1867, Eminescu „dispare” străbătând și trăind retras în singurătatea unui ascet în Munții meridionali din arcul Carpatin. Discuțiile orale cu dr. profesor Dumitru Copilu-Copillin care și-a luat o echipă de colaboratori pentru a reface chiar la vârsta sa de ani traseul, unde cu voie „absentase” poetul din lumea aceasta, sunt de-a dreptul demne de laudă. Deocamdată, singurele însemne sunt cele indirecte, dar credibile, opera, - descrierile

„lirice” (cf. Perpessicius: „Orice creațiune lirică...e legată de un moment de viață”) din cele două poeme amintite și alte bijuterii lirice din totalul de peste 3000 de versuri majoritatea postume, identificate ca fiind un efect al fenomenului „1867”. Dar ce vor căuta, în plus, cu ce mijloace epistemologice vor investiga toposul și miturile orale câte vor mai fi existând cine știe ascunse prin munți [vaduri, mănăstiri, schituri, peșteri]? Dacă Eminescu va fi avut o „Revelație”/Iluminare („Comuniune cu Divinitatea”, cf. DEX), religia creștină înlătură conceptul de magie, cuvânt indigest, păstrat în limbă, în contextul comentariului nostru fiind folosit ca energie capabilă de a produce conversiunea materiei în spirit, o putere ascunsă ezoterică. Dar lucrurile aici au o rațiune care, prin căutările exegetului a spiritului eminescian au la bază metoda comparativistă de cercetare-acțiune, proces inclus neexplicit al punților de conexiune ale culturilor: miturile, legende, creația populară, basmul, iar acestea lectorul trebuie să le distingă la fiecare traducere prin selecție operată de translator care alege teme unde spiritele se întâlnesc, un proces gnoseologic de analiză nu efectuată, ci doar sugerată lectorului ca argument al opțiunilor translării operei eminesciene într-o limbă naturală, mai ales arhaică. Acest lucru este posibil și exegetul e conștient de ceea ce face. Astfel parafrazându-l pe Mihai Coman*** care se referea la „demersul științific constructiv al studiului substratului arhaic al literaturii populare (literatura care stă la baza creației eminesciene fiind genetic, vorbind, substratul mitic al ei: unitățile astfel izolate sunt scoase din contextul funcțional respectiv,

Dumitru Copilu-Copillin

eliberate de caracteristicile semantice pe care le-au dobândit aici, fiind raportate la un model cultural mai larg (s. n.). Căci nu ne interesează acum dimensiunea culturală. Altfel spus ne interesează ce au fost aceste imagini înainte de a intra în circuitul literaturii orale, ce au fost ele atunci când aveau o funcție mai complexă cu rezonanțe sociale bine conturate. Vom stabili astfel că la rădăcina ansamblurilor epice se află complexe socio-ceremoniale străvechi, mituri, structuri sociale și forme de manifestare specifice societăților arhaice. Astfel, elementul literar, după ce a fost izolat și scos din mediul său este proiectat către un orizont semantic integrator, către substratul cultural decisiv pentru înțelegerea oricărui fenomen uman” (s. n.).

Studiul d-lui Dumitru Copilu-Copillin declanșează această stare euristică iar lectorul găsește singur explicațiile de ce opera eminesciană conversează cu o cultură, cu marii ei reprezentanți, cultură care funcționează potrivit acestor considerațiuni reamintite mai sus. În plus, pentru inițiativa de a căuta datele contrapusului 1866-1867 („pata albă”), ideile enumerate mai sus pot constitui un reper de cercetare. E

→ Continuare în pag. 9

De iarnă

Ion Iancu Vale

Lupii la mare

se umple marea, iubito, de o lumină acidă
mă simt o scoică vie de digul greu strivită
m-aș răsuci delfin și aș muri zburând
nebulă și-nădragostit de spațiul larg, rotund

sunt lupii iar la pândă și stau întinși la ușa
îți simt spurcați și răi și subțiați la gura
cum naiba au venit, ce tainică migrare
i-a fugărit din munți spre răvășita mare?

nu mă lăsa, iubito, mă ține strâns de cap
ajută-mă, frumoaso, de lupii răi să scap
e iarnă grea pe mare și degeră stabilopozii
iar lupii-mi dau târcoale rotindu-și vârful cozii

tu arzi la pieptul meu, lumină fă pe mare
bucata mea de dor, fărâma mea de soare
e pregătită barca și vâslele ne-așteaptă
ușor, ușor, iubito, să nu se audă-o șoptă.

Mai albă ca păcatul

Mai albă ca păcatul ce-l face fata mare
Când dragostea o prinde în repede-i vâltoare
Ai sufocat pământul sub munții tăi pufoși
Cum nu au mai văzut nici gârboviții moși

Și ai lovit în oameni cu biciul tău tăios
De i-ai făcut să simtă năprazna pân' la os
I-ai sechestrat în case și i-ai ținut zălog
Să-și sugă de sub unghii ca ursul în bârlog

Te-ai înrăit lovind cu fruntea în fereastră
Și-au degerat icnind mușcatele în gheață
Ai dat drumul la lupi să iasă-n drumul mare
În haite adunați, să urle a-nfometare

Ai pripășit tot nordul cu oastea lui de ger
Hain să se implante în blândul nostru cer
Te-ai prăbușit în ape, le-ai prefăcut în sloi
Și-ai omorât și miei fâțați în grajd, de oi

Și cât ne-am mai dorit o iarnă fermecată
Cu zurgălăi, cu frâie și părții lungi de vată
Cu fulguri domoale și chioate pe deal
Cu sănii-naripate și nechezat de cal...

Dar tu te-ai năpustit prăpăd și nebunie
Și-ai îngropat pământul sub candida-ți urgie
Mai albă ca păcatul ce-l face fata mare
Când dragostea o prinde în repede-i vâltoare...

Și ninge aici în munți

Și ninge-aici în munți, schizofrenie albă
Un cer ca de papirus stă gata să mă soarbă
Mă mai aștepti sau poate copitele de cerb
Nepotcovite zvonuri din gândul tău mă șterg

Cohorte de năluci se mișcă în ninsoare
Tresar agonizând molizii în picioare
Un aisberg rebel îmi bubuie în cord
Și-aud mugind de foame, renii, la polul nord

Cum aș dori să plec, iubito, chiar acum
Dar nu văd nicăieri vreun început de drum
Spre tine să mă poarte, din ger să mă aduni
Și să mă duci în casa în care crești lăstuni

Să-nchizi grăbită ușa și să îți pui zăvorul
Apoi să tragi la geam, pe dibuite, storul
Să nu mai văd afară, să nu mai știu să ies
Tu să mă vindeci, tandră, de silă și de stres

Cum aș dori să plec, iubito, chiar acum
Dar nu văd nicăieri vreun început de drum
Și ninge-aici în munți, schizofrenie albă
Un cer ca de papirus graniții stă să-i soarbă

→ Continuare din pag. 8

limpede că simpla statistică a urmăririi penetrației operei lui Eminescu pe mapamond ar deveni insuficientă, deci limitată la un proces factologic strict documentar. Iar în privința „petei albe” tocmai descrierea acestor fenomene culturale cu care Eminescu accede în patrimoniul cultural universal pot fi de folos aceste experiențe. Niciodată, se spune invocând „necesitatea cercetării de tip comparativist”, investigarea culturilor arhaice nu poate decurge astfel. Pe de altă parte modernitatea lui Eminescu alături de substratul etnografic și istoric constituie latura forte a penetrației în spiritualitatea mondială. Această latură a exegezei este una din meritele studiului și contribuie în eminescologie la o emancipare a privirii” (E. Negrici). Altfel spus, Eminescu trebuie recitit și receptat altfel.

Ce i se poate reproșa exegetului este teama de a nu intra în conflict cu multitudinea exegeților eminescieni. Dacă timpul cercetării s-ar putea dilata, dacă, în interiorul micilor capitole, așa cum a procedat la unele, criticul și istoricul literar dezvoltând cu curaj comentarii critice, asumându-și ca primă metodă cercetarea statistică, minimalizând cu sau fără voie metoda analitică comparativistă și descriptivă în interiorul documentației, această excepțională micromonografie ar reprezenta permanent un reper primordial în cercetarea operei lui Eminescu. Oricum, viitoarele cercetări în eminescologie ar trebui să apeleze ca punct de reper la documentarul vizionar care reprezintă totodată coronamentul demonstrat al Universalității moștenirii culturale a lui Mihai Eminescu, moment românesc în patrimoniul cultural mondial.

Nu am repetat aprecierile punctuale, științifice ale acad. Mihai Cimpoi din Cuvânt înainte fiind de acord întrutotul cu analizele studiului. Putem adăuga faptul că exegeza Eminescu Universalul este bine structurată, stilul este unul neutru, doar în capitolul de 83 de pagini ale „petei albe” apar calitățile naratorului istoric care dau cărții savoare prin rigoare. Reiterăm ideea că acest studiu documentar – condensat în microanalize și sinteze - este prin calitatea lui un instrument valid de cercetare, iar în Biblioteca Eminescu trebuie pe primul raft așezat ca început, în plus e necesar ca această carte medaliată ca eveniment editorial la Congresul Mondial al Emnescologilor să ajungă în mai multe librării și biblioteci publice, de asemenea să fie tradusă în limbile de circulație internațională și datele ei transferate în enciclopedia online Wikipedia.

POEME

Andra TISCHER

ILLO TEMPORE

*timpul acela, îți spun, secundele lui, orele și anii lui s-au pierdut.
Le-am rătăcit prin tăcerile noastre ca un copil într-o pădure,
nemaigăsind drumul spre casă de atâtea plâns.
Mă priveai cu un ochi senin, iar cu unul mă certai în somn
Și parcă delirăm.
Timpul acela, îți spun, și-a întors fața de la noi
Privește-l cum luptă cu mine, cum luptă singur cu omul neputincios
Fără să vrea să învingă, trezește-te, trezește-te,
așa cum ai vrea să deștepti un mort trecut la cele veșnice
crezând că poți cădea la pace cu indiferența morții.
În fața noastră – pustiul.
Și mâinile tale care îmi caută în neștire sufletul, săpând cu îndârjire.
Aici e, îți spun, de negăsit de la plecarea ta
Oricât l-am căutat, întruna mă striga cu un glas debil și nu
înțelegeam
De vine, stă sau pleacă, în nedumerirea lui flămând de așteptare.
Suflete, zic, timpul acela, secundele, orele lui s-au pierdut, ce mai
cauți tu printre ele?
Vorbeam printre cuvinte și îmi păreau zălude cu părul învolburat
și ochii tulburi.
Unde te pierzi, îți strig, iată sângele meu, nu-l mai recunosc,
Am zidit între mine și el o viață și o moarte
cum zidești castele în Spania...
Pe cine caut eu atunci când nu te văd?
Pe mine, pe tine, aerul, liliicii, vreun soare nebun
Ce-și întinde roșeața în deșert...
Pe cine cauți tu când nu mă auzi cum rup din anii timpului acesta
secundele mele în care ne-am iubit?
Pe umbra mea, tăcerile tale urzesc cazemate în care mă frâng.
Rămâi, îți spun, ți-am păstrat în mine un loc la fereastră
De unde poți să vezi munți și prăpăstii, oceane și stele fără de cer.
În locul meu, îți las gândul.*

PRIMORDIALĂ

*Dacă închid ochii, te găsește fiecare umbră a inimii mele.
Dacă-mi deschid inima, te pot naște odată cu sângele meu,
de fiecare dată mai vie, mai caldă,
niciodată pierdută, întotdeauna redescoperită
un fel de limită a suferinței
încercând fața memoriei mele de pată.*

*Dacă mi-ai ține inima vie în palmă,
chemările mele ți s-ar prelunge printre degete, însângerate...
În creștetul lumii am inventat un arc de lumină sfidând gravitația
trupul meu și seva ta caldă
copaci de mirare cu vene străvezii
hrănite de tăcerea ta cu gust amar de poame seci, necoapte...*

*Dacă-mi creștez în piele cuvintele tale, aș fi un curcubeu în alb și
negru
un orizont îndoliat de pace tranzitorie
o dimineată albastră de dor
o boală care te face mult mai frumos din mine crescând
un nume sălbatic cu silabe mortale
biserica veche de lut cu carnea de trestie...*

IDENTITATE

*mi-e sufletul atât de plin de ea
azi nu-mi vorbi despre iubire,
pământului să curgă ape către tine cer
liman de liniște aici și dincolo de lume...
te port cu mine -
un singur ochi, eternitatea și dincolo de ea
unică mână, care știe să le-adune și le scrie pe toate cele nevăzute
singure vorbe pe amar-însingurate buze -
cerul și visele, când marea nu mai e de-ajuns.*

*Azi n-o să mai împart cu tine aerul neîncăpător...
între mine și tine - vis și poveste, între tine și mine, numai tăceri
când tu ești tot ce știu, iar restul e literatură
când tu ești tot ce văd, iar restul e iluzie -
când te gândesc, există, și altceva nu fac.*

*Cu mâna-nceată vreau să te descopăr,
în trupul infantil memoria rătăcită în mine crește
capul îmi pun la picioarele tale, iubeste-mă îți spun,
de carnea ta legată cu albul oaselor mele
atât de bine e
ascult o liniște din veacul de apoi rămasă,
e cald și e lumină în dragostea ta,
miroase a viață.*

LA RĂSĂRIT E APUSUL

Anton GAGIU

Din volumul recent apărut :
„La răsărit e apusul” (Partea Întâi-Esența)

CAPITOLUL I - PRIMII PAȘII

Satul acela submontan în care am văzut lumina zilei își trăia viața de zi cu zi în adâncul sufletului lui de miresme, de cuminenie și rugăciune cotidiană în acea zi de septembrie, când mergeam pentru prima dată spre școală să dau ochii cu învățătorul Ion Meșteșug. Doamne, mi-l amintesc de parcă ar fi fost ieri, un ins slab, deșirat de parcă atunci se desprindea dintr-o umbră, cu ochelari cu rame mari prin care i se zăreau ochii căprui, iscoditori, cu o vorbă blajină...

-Cum te cheamă măi copile? Mi se adresa mie, școlarul smerit condus de destin doar în curtea școlii nu și de către unul dintre părinți.

-Luca Burlacu, am murmurat eu pentru că doar îmi știam numele, „nu este o întrebare grea” mi-am zis, speriat fiind de mama, care-mi spusese la plecare că îmi va pune învățătorul multe întrebări, să mă cunoască.

-De ce ai venit la școală? A fost următoarea întrebare. Aș fi putut răspunde simplu: „să învăț”, dar mi se părea banal, lipsit de importanță, pentru că toți veneau la școală să învețe, eu veneam pentru mult mai mult, așa că...

-Să ajung om mare, am spus. A rămas ca trăsnet. Înghețase în poziția în care-l surprinsese răspunsul meu, aplecat către mine ca un semn de întrebare, cu ochelarii transpirați de uimire. Câteva secunde nu a scos niciun sunet. Era anesteziat.

-De ce vrei să ajungi... „om mare”?

-Pentru că ăsta e rostul meu. Na, acum parcă-l lovisem în moalele capului!

-Vom mai vorbi despre asta, a spus el ca pentru a încheia discuția, întrucât i se părea grea.

N-am uitat niciodată întâlnirea aceea. Pe Ion Meșteșug îl pomenesc

permanent în rugăciunile mele și azi, pentru că el mi-a deschis ochii în viață și pentru viață. Am vorbit mult cu el despre toate cele lumești, de la el nu numai că am învățat să scriu și să citesc, am mai învățat cum să fac acest lucru. Cum să mă feresc de Omul Spân, de Zmei, chiar și de Feți Frumoși și Zâne care pot fi înșelători de multe ori. N-am să uit nici dojenile mamei repetate pentru pornirile mele de răutate, neprietenoase, pe alocuri violente și lipsite de logică. Dar ce logică îi trebuie unui copil pentru a justifica gesturile lui?

-Ooof, m-am săturat! Spunea mama ori de câte ori afla că m-am certat sau că m-am bătut cu vreun coleg la școală pentru... te miri ce.

-O să ajung să mai fac și eu încă odată școala cu tine, de câte ori mă cheamă învățătorul la școală ca să-mi spună ce prostii ai mai făcut.

De câte ori a chemat-o învățătorul la școală în cei patru ani, nu mai știu, dar ceea ce-mi amintesc este că mama era chemată de învățător aproape săptămânal pentru diverse prostioare mai mari sau mai mici și asta pentru că nu mă opream după fiecare dojană a învățătorului, mai venea apoi o altă faptă care necesita prezența mamei la școală. Poate de aceea cea mai mica notă pe care o aveam era la... purtare.

-Luca Burlacu, cum te simți tu, acum când ai terminat cele patru clase primare? M-a întrebat Ion Meșteșug după ce mi-a dat premiul întâi la serbarea de sfârșit de an a clasei a patra.

-Un om împlinit, am răspuns sigur pe mine de parcă era mai importantă întrebarea decât premiul.

-Crezi că în ciclul gimnazial vei avea tot la fel rezultate bune?

-Nu, am răspuns și pentru o clipă l-am simțit descumpănit.

-Mai bune, am continuat, pentru că mereu sper la mai mult și la mai bine.

M-a cuprins în brațe și m-a sărutat pe obrazul pistruiat. Eram tare

mulțumit, încât nu-mi mai încăpeam în pene de atâta mulțumire. Așa a și fost, am obținut la ciclul gimnazial rezultate și mai bune, eram pe drumul pe care destinul mi-l proiectase. Un drum sinuos, presărat cu capcane, cu urcușuri, cu coborâșuri multe și grele, poate alunecoase, apoi la capătul drumului nu știam și nici nu puteam intui ce mă așteaptă. În această etapă a vieții însă, am trait momente înălțătoare, unice pentru un copil de aproape cincisprezece ani sau poate mai puțin: m-am îndrăgostit pentru prima oară. Știi ce înseamnă ca un suflet curat, nevinovat, neîncercat de problemele vieții să-și introducă în miezul său dragostea? Este ca și cum o forță nevăzută, dar bănuită, introduce într-un fruct împlinirea, desăvârșirea. Aveam puțin peste patrusprezece ani și am văzut în calea mea niște ochi albaștri mari, limpezi, curați ca roua dimineții de pe petalele florilor de câmp. Acești ochi aparțineau ei, zeiței care-mi va călăuzi pașii vieții până la sfârșitul zilelor. Multe, uneori grele, alteori fermecător de frumoase au fost clipele care mi-au fost dăruite de acest chip angelic. Nu este nimic mai înălțător pentru un suflet neprihănit, atât de fraged, decât răspunsul pozitiv primit la sentimentele mărturisite. Doamne ce a fost în sufletul meu când am primit un bilețel care după descrierea unor întâmplări se încheia cu „L. T. I.” Sunt convins că vă dați seama ce înseamnă

aceste inițiale. Mesagerul nostru, adică cel care intermedia schimbul bilețelilor între noi era fratele ei. El îmi umplea sufletul de bucurie când îmi strecura în buzunar în locuri retrase bilețele de dragoste ale sorei sale mai mari. De ce nu făceam aceste schimburi direct între noi? Pentru că nu voiam să dăm de bănuț ceva nimănui, în special profesorilor, dar mai ales părinților ei. Amândoi aveam sălile de clasă într-o clădire dărăpănată, ne despărțea un hol. În pauze ieșeam pe acel hol numai pentru a-i smulge o privire. O privire caldă, o mărturisire a ochilor săi albaștri precum marea de largi.

Acea privire însemna foarte mult pentru mine. Nu ne spuneam nimic, de altfel nici nu trebuia, vorbeau doar ochii noștri și în câteva secunde făceau sute de mărturisiri. Doamne cum pot uita anii aceia? Doi au fost anii din școala generală care mi-au marcat existența. Vor rămâne unici. Pentru a ajunge la un liceu cu pretenții a trebuit să fac meditații și nu pentru că nu aș fi parcurs cu atenție toată materia care se cerea la examenul de admitere, ci pentru a întări cunoștințele, pentru a deveni mai profund în gândire și pentru a-mi consolida siguranța de sine. Mi-am căutat la oraș meditari împreună cu mama. Aveam numele unor profesori renumiți din oraș, obținusem și adresele lor și le-am bătut la ușă. Niciunul dintre ei nu m-a băgat în... producție înainte de a mă evalua. Mi-l amintesc ca acum pe profesorul de limba română, Preoteșcu, acesta m-a așezat la masa sa de lucru, mi-a pus în mână un creion și mai multe coli de hârtie și m-a pus să scriu un text din „Fefelega” de Ion Agârbiceanu, câteva fraze. Trebuia să fac analiza sintactică și morfologică a textului respectiv. Timpul de lucru a fost de o oră.

-Măi copile ce cauți tu la mine? m-a întrebat după ce i-am înmănat foile pe care lucrasem.

Am rămas ca trăsniț. Nu știam dacă este de bine sau de rău. Era o întrebare care îngloba în sine extremele. L-am privit cu teamă, iar privirea mea aproape că cerșea îndurare. Dar brusc mi-am revenit. Nu, nu putea să fie de rău! Mintea aprinsă de încordare mi-a dat răspunsul: lucrasem bine, în școala generală nimeni nu făcea mai bine ca mine această analiză, nu o puteam greși

acum.

-Să-mi perfecționez cunoștințele, am răspuns sigur pe mine.

-Da, măi copile, dar tu ai lucrat fără greșală, cheltuie părinții tăi banii degeaba...

-Lăsați domn' profesor mai văd și eu orașul, am răspuns zâmbind.

A zâmbit și el.

-Păi dacă e așa, continuăm.

Și în toată acea primăvară în fiecare duminică veneam la oraș pentru meditații. A trebuit să trec un text și la istorie. Profesoara, o doamnă unsă cu toate alifiile vieții, ajunsă la vârsta a treia m-a supus și ea la un test. Nu mi-a dat nimic să scriu, dar mi-a pus o grămadă de întrebări. M-a plimbat prin toată istoria, de la Decebal și până la Antonescu. Nu am trecut mai departe de el. De la orele de meditații cu această profesoară am numai amintiri plăcute. În primul rând pentru că mi-am îmbunătățit bagajul de cunoștințe și metodele de sinteză a acestora, fapt care m-a ajutat la examenul de admitere pentru că am luat nota zece. Apoi aveam o colegă de pregătire, o fată drăgălașă, pistruiată, plină de tupeu și de... vino încoace, încât tare rău îmi părea că se terminau orele de meditație. După ce am terminat ședințele de pregătire nu am mai văzut-o niciodată, ea a dat examen de admitere la liceu în alt oraș. Însă nu am uitat-o, a rămas în mintea mea ca o picătură frumoasă de... aducere aminte pentru tot restul vieții. Meditațiile la matematică au fost ca o operație pe creier. Aici aveam serios de lucru pentru că matematica era punctul meu slab. Îmi storceam mintea de parcă aș fi vrut să scot untul din ea. Unt n-a ieșit, dar am depășit sincopele grosolane pe care le aveam mereu la această materie de admitere. A venit examenul de admiterea la liceu. Doamne ce emoții am avut! Când am venit la examen și am văzut că unii dintre candidați vin aici cu părinții lor, sau coborau din mașini cu aerul cel mai firesc din lume, poate gândeau: „a făcut tata sau mama ceva ca să trec examenul acesta, ce se punăștia cu mine?” Iar eu eram un copil dintr-un sat de munte care văzuse orașul prima dată la doisprezece ani, iar acum dădeam examen alături de ei. Eram stăpân pe

cunoștințele mele, dar emoțiile veneau din interior ca o durere pe care nu aveam cum s-o stăvilesc. Nu-mi era teamă de nimic, decât de un blocaj care se putea manifesta prin... încuierea minții cu lacătul prăbușirii psihice. Nu era îndeajuns? Erau trei probe: limba română, matematică și istorie. Examenul au avut loc chiar în această ordine. Ca la război, prima bătălie ți se pare mai grea. Cu alte cuvinte la prima probă am avut emoții, nu glumă. Mă cuprinsese o stare de leșin din capul pieptului, încât simțeam că pierd aerul sau că acesta nu ajunge unde trebuie. O transpirație abundentă și rece îmi furnica șira spinării, iar mintea... mintea îmi luase foc. Un foc impropriu, ce-i drept, dar în interiorul ei, acolo în unghere ascunse ardea. Starea aceasta a durat câteva zeci de minute până am primit subiectele. După ce am văzut despre ce este vorba și imediat mi-am dat seama că „sunt pe fază” emoția a dispărut ca prin farmec. Din acel moment o săptămână cât a durat examenul am fost un om normal, adică am avut emoții suportabile. Rezultatul final trebuia să-l primim la trei zile după terminarea ultimei probe. Desigur se știa și ora de la care urmau să fie afișate rezultatele. Nu am fost nici primul la panoul de afișaj, dar nici ultimul. Erau două liste: una cu cei admiși și alta cu cei respinși, ambele liste scrise în ordinea mediilor obținute, chiar și cea pentru respinși. Eram pe la jumătatea listei cu cei admiși. Nu m-am bucurat exteriorizându-mă pentru că nu aveam niciun cunoscut în jurul meu, m-am bucurat însă în interior. Acolo pe dinăuntru trăiam altfel bucuria, nu ca cei care se îmbrățișau în jurul meu cu părinți, rude, prieteni, colegi. Eu eram acolo numai cu eul meu, cu el am și purtat un dialog după ce am plecat din fața avizierului.

-Ai văzut că până la urmă ai învins? am spus eului meu ca și cum voiam să mă dau mare că am trecut primul examen al vieții.

-Da? Și ce-i cu asta? N-ai văzut câți erau ca tine? Cum și cât se bucurau în jurul tău?

-Da, dar eu am venit singur aici, am luptat singur, m-am pregătit singur...

Continuare în numărul viitor

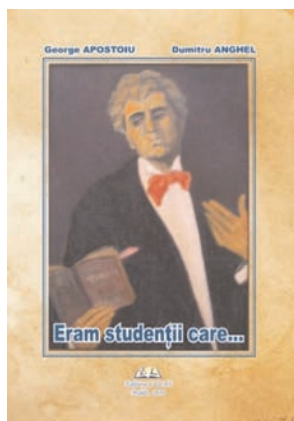
GEORGE APOSTOIU & DUMITRU ANGHEL - ERAM STUDENȚII CARE...

Lucia PĂTRAȘCU

Volumul „Eram studenții care...”, o Antologie literară aniversară, Promoția 1963 „George Călinescu” a Facultății de Filologie, Universitatea București, semnat de George Apostoiu și Dumitru Anghel, astăzi doi reputați oameni de cultură, este „...un omagiu și o mărturie a prețuirii pe care o datorăm pleiadei magiștrilor noștri: George Călinescu, Tudor Vianu, Alexandru Rosetti, Iorgu Iordan, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihai Pop, Jacques Byck, Edgar Papu, George Ivașcu, George Macovescu, G. C. Nicolescu, Ion Coteanu, Alexandru Piru, Alexandru Niculescu, Ion Rotaru, Valeria Guțu-Romalo, Mioara Avram, Dumitru Micu, Ștefan Cazimir”, renumiți dascăli care în generoasa lor dăruire au oferit acestei generații „șansa să iasă din condițiile și orizonturile culturale în care a trăit după război.” Cele peste patru sute de pagini adăpostesc exprimarea integrală a celor treizeci de autori referitoare la „studiile, producțiile literare, confesiunile...” ce dovedesc „forța creativă, performanțele individuale, diversitatea de cariere, de atitudini, de opinii, de destine...”, deoarece fiecare dintre aceste nume importante în timp au avut un parcurs remarcabil, funcție de chemarea interioară, de stările estetice, desăvârșite sub îndrumarea dascălilor menționați și, în special, a lui George Călinescu, cel care, profesor eminent, scriitor și om de cultură admirabil, a insuflat studenților săi dragostea pentru cuvântul scris, citit și dăruit cu generozitate și altora.

Cine sunt autorii acestui volum interesant, cu un nume atât de sugestiv?

Cititorul interesat va afla din interviul ce a avut loc în anul 2010 și este publicat la pagina 352 sub titlul „Dialog amical” Dumitru Anghel – George Apostoiu referiri despre domnul George Apostoiu, scriitor, publicist și diplomat, cel care mărturisește: „Timp de trei decenii, cu unele întreruperi, m-am ocupat de difuzarea culturii românești în lume, prin intermediul cărții, al artei”, om

cu mare prețuire pentru cultura românească, cu aplecări studioase și admirative asupra operei lui Mihai Eminescu (și nu numai!).

Profesorul Dumitru Anghel, scriitor, publicist, critic literar și muzical: „este o prezență inconfundabilă în peisajul cultural brăilean, un reper în zona moralității culturale, creatoare, ceea ce nu-i de colo, cu peste 1.500 de articole scrise (cronică muzicală, cronică de teatru, recenzii de carte, cronică de film și critică literară), cu care putem distinge un destin, un reper, o măsură a lucrurilor cu o semnătură inconfundabilă.” (Viorel Coman, 2009); „...celor ce vor avea curiozitatea să afle ceva despre

universul brăilean le va fi de folos să deschidă cărțile lui Dumitru Anghel” (George Apostoiu, 2009).

Și dacă, după șaizeci de ani de la intrarea în facultate, la inițiativa meritorie a celor doi autori, care, printr-o strădanie asiduă și perfect conjugată, i-au convins pe foștii studenți, astăzi oameni cu o zestre literară bine întocmită, să îndeplinească flori de gând, înseamnă că din răsădirile de frumusețe plantate atunci a răsărit pe parcursul atâtor ani această evocare, ca o cunună la Nunta de ametist, omagiu și ofrandă de amintire neprețuită.

Proiectul acestui volum inedit, gândit și inițiat de scriitorul George Apostoiu, la care s-a alăturat și criticul literar Dumitru Anghel, are o menire incontestabilă de pionierat literar, ce va conduce cu siguranță la o continuare a sa și chiar la o reluare și din partea altor generații de foști studenți.

Cine sunt scriitorii cuprinși în acest volum?

A relata despre conținutul său nu ar fi, poate, cea mai potrivită variantă. Cititorul va accepta această alegere după ce va urmări în continuare doar enumerarea celor nouă capitole și numele autorilor care

→ Continuare în pag. 14

A doua Românie

Propus de Marian Ilie

Unde se află și ce reprezintă această a doua „Românie”?

Știați că în lume mai există și o altă Românie?

Deși poate nu ați auzit până acum, în lume, nu departe de România există o altă Românie, care nu este un stat, ci o regiune montană întinsă, populată cu români (sau vlahi).

După ce călătorul străbate spectaculoasele chei ale râului Mojalka, pe drumul ce leagă Sarajevo de Belgrad, privirea îi este cucerită de o zonă cu munți de înălțime medie – Munții Români, care se scrie și se pronunță aproape ca în limba română.

Primul lucru care străpunge peisajul de un verde smarald nemaîntâlnit, este un han, Rumanski Bar, iar, imediat în

aproiere, un panou pe care scrie în engleză: „Welcome to Romanija”.

Român fiind, nu ai cum să nu te întrebi mirat dacă nu cumva privirea îți joacă feste sau dacă chiar te afli în a doua Românie de pe glob.

Romanija din Bosnia este cea mai mare regiune din Republica Srpska, fiind locuită de vlahi, de rumâni sau morloci, ciobani care vorbesc o limbă română veche, similară potrivit studiilor, celei vorbite în România prin secolele X-XI, în care predomină „r”-ul.

Din punct de vedere administrativ regiunea Saraievo-Romanija, care este una dintre cele șapte regiuni ale Republicii Srpska, parte componentă a Bosniei de azi.

Orașul Vlasenica, unul dintre cele mai mari din regiune, a fost unul dintre principalele centre ale „Vlasilor”, numele dat de populațiile slave românilor.

Nici portul tradițional nu este departe de cel românesc autentic, fiind o combinație între cel al moșilor și cel al macedonenilor.

Principalele orașe cuprinse în regiunea Romanija sunt Pale (capitala Republicii Srpska), Sokolac și Han Pijesak.

În Pale există și un club de fotbal cu numele de FK Romanija.

Veliko Lupoglav este cel mai înalt varf muntos al regiunii, situat la 1600 de metri. Zona este fascinantă, cu sate montane presărate ici-colo, din care răsar case mari cu până la 2 etaje, unele pierzându-se pe culmile muntoase ale Dinaricilor.

Potrivit lui Varlam, proprietarul hanului „Rumanski”, până în 1990, în perioada lui Tito, localnicii nu aveau voie să spună că sunt români. Li se repeta că Romanija și România nu au nimic în comun. Cine spunea altceva era arestat și putea primi chiar și 10 ani închisoare.

Acum sunt mândri de faptul că „limba română” s-a născut mai întâi aici, și mai târziu în spațiul carpatic și iubesc România, pe care o vizitează destul de des.

→ Continuare din pag. 13

au hărnicit la desăvârșirea lor, iar apoi, căutând volumul în librării și biblioteci, se va delecta cu tot ceea ce condeierii cuprinși în paginile bogate ale acestei antologii au dorit să dăruiască. Important este că la pagina 389, cititorul va găsi numele lor și o scurtă prezentare.

Capitolul I Eseuri călinesciene (Petre D. Anghel, George Apostoiu, Ilie Guțan, Mihai Ungheanu); Capitolul II Critică (Dumitru Anghel, George Apostoiu, Stelian Cincă, Cornel Radu Constantinescu, Gelu Ionescu, Sorin Movileanu, Mihai Ungheanu); Capitolul III Miscelaneea (George Apostoiu, Gheorghe Carageani, Alexandru Dobre, Ilie Guțan, Gelu Ionescu, Nicolae I. Nicolae, Cornelia Olteanu-Bularca, Ionel Oprișan, Melania Ștefănescu-FLOREA, Mihai Ungheanu); Capitolul IV Poezie (Ion

Andreică, Lucian Badea, Ion Butnaru, Bucur Chiriac, Petrea Ciupitu, Mihai Duțescu, Vali Iancu, Elisabeta Iosif, Maria Tudor); Capitolul V Proză (Ion Andreică, Lucian Badea, Maria Cristea, Mihai Duțescu, Elisabeta Iosif, Nicolae I. Nicolae, Radu Pădurariu, Gheorghe Suciu); Capitolul VI Teatru (Lucian Badea); Capitolul VII Publicistică (Ion Andreică, Ion Marcovici, Radu Pascal); Capitolul VIII Rememorări, portrete (Ion Andreică, Dumitru Anghel, Lucian Badea, Petrea Ciupitu, Cornel Radu Constantinescu, Ilie Guțan, Gelu Ionescu, Vasile Lungu, Mihail Mihalea, Nicolae N. Nicolae, Cornelia Olteanu - Bularca, Radu Pascal); Capitolul IX Interviuuri (Dumitru Anghel, Gelu Ionescu, Ionel Oprișan, Mihai Ungheanu).

Poate fi vorba de poezie, proză, teatru, critică, eseuri, publicistică,

portretistică, interviuri, tot ceea ce însumează acest volum îngrijit cu un deosebit simț al responsabilității, ca rezultat al unei înțelegeri plenare a memoriei personale sau colective ce se cuvenea păstrată. Cu atât mai mult cu cât aceasta aduce la cunoașterea cititorului tânăr chipurile și caracterele unor personalități al căror nume sunt știute numai din manualele școlare.

Iată, în paginile acestui volum de excepție “ERAM STUDENȚII CARE...”, o reîntâlnire fericită a doi foști studenți, George APOSTOIU și Dumitru ANGHEL, scriitori care fac parte din promoția 1963, frumos și meritoriu numită Promoția George Călinescu!

Felicitări autorilor și un gând curat pentru raza de soare ce au menit-o amintirilor acelor vremuri!

Viața satului românesc și a Țării în literatura epistolară (I)

Al. Florian ȚENE

De multe ori s-a pus întrebarea, ce este scrisoarea și ce loc ocupă ea în cadrul literaturii, ce statut are? În acest context nu putem să ne oprim asupra Scrisorilor persane ale binecunoscutului Montesquieu, care intră în altă categorie, fiind eseuri politice și filozofice, și nici la Scrisorile lui Eminescu, sau Ion Ghica, recunoscute ca opere ce intră în categoria memorialisticii.

În discuția noastră intră scrisoarea particulară, „familiară”, așa cum au cultivat-o scriitorii și oamenii de rând. Așa cum a promovat-o, urcând-o în vârful celebrității Cicero, Voltaire sau Doamna de Sevigne, sau la noi M. Kogălniceanu, Al. Odobescu, I.L. Caragiale sau Duiliu Zamfirescu.

În accepția comună, scrisoarea ni se dezvăluie ca un mesaj ce emite gânduri și sentimente către un destinatar, fără pretenții artistice și literare. De multe ori ne întrebăm ce conferă scrisorii valoarea literară? Despre acest statut al scrisorii a scris E. Lovinescu, Călinescu, Șerban Cioculescu și alții.

Scrisoarea nu este un dicteu automat, în care filtrul rațiunii ar fi înlăturat. Faptul că tonul se modifică de la un destinatar la altul cum este cazul la Duiliu Zamfirescu ne dovedește că are loc o selectare a spontaneității. În unele scrisori autorul romanului *Viața la țară* se interesează de viața țăranilor din Plainești, satul natal, de lângă Râmnicu Sărat. Corespondența acestui autor tinde să pună în umbră poezia și romanele, în comparație cu cea a lui Ioan Slavici care este inexpressivă ce nu egalează cu Moara cu noroc, sau Popa Tanda.

Atât Caragiale în corespondența căruia descoperim nevoia de dialog, legat de cărciuma din Ploiești, sau la Gib Mihăescu abordând probleme de cultura viței de vie, de pe Dealul Viilor din Drăgășani, scriitorii în postura lor de epistolar nu izbutește întotdeauna să-și ignore condiția lor de artiști, de persoane deprinse a se adresa unui public. Această observație a subliniat-o George Călinescu în genul epistolar, în

volumul *Scriitori străini* apărut la E.L.U., 1967: „Scrisoarea în general uzează de anume convenții, de procedee retorice specifice, și oricine știind că are un public, fie și de o singură persoană, compune mai mult sau mai puțin conștient. Cât despre scriitor, acesta, având obișnuința, pe de o parte, de a transforma totul în ficțiune, de a se transporta pe sine în plan ideal, iar pe de alta, intuind că scrisorile sale vor cădea pe mâinile posterității, el e mai atent ca oricare altul la compoziție.”

Unul din participanții la revoluția din 1848, Ion Heliade Rădulescu, care a fost silit să pornească pe drumul pribegiei, în scrisorile sale trimise se vaită de dorul de țară, de Târgoviște, locul său natal, de dascălul Alexe, din București. În momentul izbucnirii revoluției Eliade este încurajat și de o serie de împrejurări cum ar fi primirea sa triumfală în București, care, îi dădeau sentimental grandorii și al unui destin providențial: „Când am intrat în București, aseară, era toată cetatea la barieră pe Podul Mogoșoaiei și până la palat, palatul era plin de lume și iluminat. La barieră mi-au desprins cailor și în aclamații neprecumate traseră trăsura cu mâinile până la palat, în fugă. De pe toate ferestrele ploua flori și coroane. Să trăiască Eliad cea murit și-a înviat era neconținută strigare” (scrisoare către soția sa din 3 iulie 1848-*Magazin istoric*, 1968, nr.7-8, p.114-116).

Autorul poeziei *Zburătorul* se socotea privit cu invidie și căzut pradă intrigilor, iar căința a devenit un leit motiv al Scrisorilor din exil: „Cine m-a pus a-mi sacrifica zilele și nopțile, să deștept opinia?, se va întreba el”. Într-o scrisoare către Barbu Știrbey: „(...) căci pricepea ea ce înțelege Domnia-Ta cu țara; cel puțin se lingusea că țara este dumneai cât vei domni Gospodăria Ta”. (Fără dată). În altă scrisoare scrisă în tonul profetic, retoric și mesianic în felul Cântării României de Alecu Russo, poetul scrie: „O, Români! Români...pe Șincai(îl lăsați)a muri cerșetor (...) O, Români! Din streini ce veniți la voi, toți vă amăgiriți, toți vă despoiriți, toți se înăvuiți din drepturile și

patrimoniurile voastre și toți vă batjocoră, vă trădă, vă înjură, vă calomniară...” (Către G. Grădișteanu, 27 aug./ 8 septembrie 1852.)

Corespondența lui Nicolae Bălcescu, lipsită de culoarea și savoarea epistolelor lui I. Ghica, sau ale lui M. Kogălniceanu care aveau un farmec și savoare lexicală, este în primul rând oglinda înflăcărată a vocației de revoluționar vizionar și iubitor de istorie. În rândurile ei scrise la repezeală, de parcă ar fi conținutul unor telegrame, descoperim gândurile unor speranțe pline de patriotism. Acestea fiind încărcate de o structură romantică. Bălcescu era obsedat de ideea revoluției și a unirii până la sacrificiu de sine. Moartea eroică îi apare ca un ideal suprem, precum dacilor: „...și eu să-ți spun drept și din fundul inimii, ție, Ghico, ca mai bun prieten al meu, doresc să mor, și de aceea să merg să mă bat.” (Către Ion Ghica, 8 iunie 1849, *Opere*, IV, Corespondență, p.187). După înfrângerea revoluției din 1848, autorul *Istoriei românilor* supt Mihai Vodă Viteazul crede în continuare într-o revoluție viitoare, și de aici de aici destinul său de erou tragic, suferința morală, pe lângă cea fizică, a ultimilor ani de viață. O aură a demnității luminează chipul revoluționarului, care nu înțelege să-și obțină sufragiile nici prin cereri umiltoare, nici prin meschinăria trucurilor teatrale: „... nu știam decât o popularitate, aceea ce e rezultatul faptelor mari și adevărat folositoare”. (Scrisoare către A.G.Goleacu, 12/24 martie, 1849, *Opere*, IV, Corespondență, p.144). Corespondența lui

Bălcescu ne transmite ecoul ideilor sociale și politice fundamentale ale gânditorului. Descifrăm în ea preocuparea dramatică a unui iubitor de țară și de ideea dreptății sociale și a unității naționale, scriind profetic: „România va fi iubită noastră” (Către A.G. Golescu, 4 martie 1850, Opere, IV, Corespondență, p. 278).

Scrisorile lui Mihai Kogălniceanu sunt prin excelență familiare și ele au fost expediate la o vârstă când viitorul scriitor și om politic nu avea conștiința de mai târziu. Ele ne apar ca o expresie indiscutabilă a naturaleței și spontaneității. El scria părintelui său că în Franța „Slobozenia mi-i mai scumpă decât un rang mare și bogăția”. Tot el la vârsta juneții scria, prevestind concepțiile omului politic de mai târziu: „Adevărata civilizație constă în respectarea legilor, în abolirea sclaviei care mai pezigă în țară la noi, spre rușinea noastră, în egalitatea persoanelor, fără deosebire de starea socială și de origină...; rușine moldovenilor care își pierd astfel onoarea în ochii Europei!”. (Către surorile sale, 1/13 feb.1837). Scrisorile lui Kogălniceanu îl așează pe acesta în rândul marilor noastre talente epistolare, a cărui autenticitate complexă, de sensibilitate și de exprimare, poate satisface cele mai înalte exigențe estetice.

La Vasile Alecsandri predomină plăcerea de a scrie. Aceași bucurie o simte citind scrisorile altora, ajungând să facă abstracție de rolul lor de comunicare sau de confesie. Dragostea sa de țară capătă accente deosebite în timpul Războiului de Independență, când vitejia ostașilor noștri îi întrece toate așteptările: „Am nevoie să fiu scutit de orice preocupare personală pentru ca să admir în voie vitejia îndârjită a tinerei noastre armate. Ce lucru uimitor: nu-i așa? Simpli țărani, smulși de la plug, să devină dintr-o dată eroi. Inima mea a luat proporții care mă înăbușe de când cu cele petrecute la Grivița. În sfârșit, simtem cineva în lume. E mult! E mai mult decât s-ar fi putut nădăjdui.” (Către Aglae Allaux, 5 oct.1877, în vol. V. Alecsandri, Corespondență). Poetul și prozatorul, care ne încântă nu o dată cu suvenirurile și memorialul său de călătorie, își regăsește ritmul și în corespondența particulară. Incendiul bisericii din Mircești este relatat ca o imagine cinematografică: „În satul Mircești exista o biserică veche, durată din lemn de stejar și omată cu arabescuri foarte frumoase, pe care le săpase un sculptor

necunoscut de-a lungul grinzilor. Acel templu modest, cap d'operă pierdut în câmp și înconjurat de mormânturi, era deservit de un preot care printre alte daruri avea și darul beției. Într-o duminică, or fi acum câțiva ani, prea sfințitul, doritor de a schimba potirul pe stacană și de-a părăsi mai degrabă altarul pentru ca să se ducă la crâșmă, ceti liturghia din fugă și alergă la jupânul Moisi, uitând să stingă lumânările în biserică. Era vânt mare în acea zi; vântul suflând printr-un geam stricat găsi de cuvință a fâlfâii perdeaua și a o apropia de para unei lumânări. Îndată perdeaua luă foc și dete foc bisericii... Palalae!! Templul centenar arse din strașine până-n temelie și se înălța la cer ca fumul unei gigantice cădelinițe.” (Către Titu Maiorescu, 25 martie, 1875, în vol. V. Alecsandri, Scrisori, 1, pag. 6-7.).

Tânărul Al. Odobescu se întristează de situația jalnică în care a ajuns conacul și starea de mizerie a țăranilor, jefuiți ca la drumul mare: „Eu însumi nu mi-am putut stăpâni lacrimile văzând casa, grilajul părăginit, grădina fără terasă și aleile neângrijite; pe alocuri, drumurile nu se mai cunosc, iar satul e într-o stare de mare mizerie. Arendașul acesta i-a întrecut pe ceilalți în escrocherii; țăranii cu toții sunt revoltați contra lui și 11 dintre ei vor să plece începând de anul viitor; le pretinde zile de clacă mai mult decât prevede legea; le ia pui și cereale pentru orice fleac; în sfârșit, încasează biruri ca pe timpul domnilor fanarioți.” (Către Catinca Odobescu, 31/12 iulie 1856, în vol. Al. Odobescu, Pagini regăsite, ediție îngrijită de Geo Șerban, Editura pentru literatură, 1956, p.233).

Corespondența lui Odobescu ni se relevă și ca un jurnal de călătorie, care ajunge să se confunde cu notele de drum ale scriitorului.

Publicarea ineditului Epistolarium conținând bruioanele a peste 850 de scrisori din tinerețea lui Titu Maiorescu pe când era la studii în străinătate, conturează portretul tânărului intelectual pe deplin format la 21 de ani.

Mai târziu, criticul de la Junimea avea o capacitate de muncă deosebită („nu cred să fie astăzi doi oameni în România care să lucreze mai fără preget decât nevastă-mea și cu mine” - îi scria lui Duiliu Zamfirescu în 17/29 nov.1891, Duiliu Zamfirescu și Titu Maiorescu în scrisori, Ed. Casa Școalelor, p.361.)

Corespondența lui Titu Maiorescu ne descoperă un intelectual prin vocație care se interesează de situația țării, nu numai dăruit studiului. În timp ce pentru Mihai Eminescu scrisoarea e un accident în viața lui, de natură a-i contrazice personalitatea și a-l pune într-o stare afară din comun, o recunoaște personal într-o edificatoare autodefinire: „Eu pentru a scrie o epistolă trebuie să am o dispoziție deosebită de ușoară, nepotrivită oarecum cu caracterul meu, (...)” (Către I.C. Negruzzi, 1871, în Convorbiri literare, 1892, Număr jubiliar, p. 39.). După ce nefericirea s-a abătut pe de-a-ntregul asupra poetului, scrisorile nu mai sunt altceva decât sfâșietoare momente ale tragediei: „Eu aș vrea să scap cât se poate de curând și să mă întorc în țară, să mă satur de mămăliga strămoșească, căci aici, de când mă aflu n-am avut niciodată fericirea de-a mânca până la sațiu. Foamea și demoralizarea, iată cele două stări continue în care petrece nenorocitul tău amic.” (Către A. Chibici-Răvneanu, 12/24 ian.1884, din sanatoriul Do0bling din Viena, în Convorbiri literare, 1906, p.1000). Aprecierea entuziastă a Epigonilor de către Veronica Micle îl face pe Eminescu să se confeseze: „E o concepție pe care o făurisem la Viena, într-un élan de patriotism. Trecutul m-a fascinat întotdeauna. Cronicile și cântecele populare formează în clipa de față un material din care culeg fondul inspirațiilor”. (Către Veronica Micle, 8 nov. 1874, vol. IV, p.127).

Ion Creangă în scrisori pare un mucalit. Lui Slavici, om școlit, îi scrie în termeni „intelectuali”: „Ca fiu din popor, admit întru totul părerile dv.” La care adaugă „Dar oamenii noștri de stat. Ochi au și nu văd; urechi au și nu aud, căci totdeauna au luat cărbunele cu mâna sârmanului țăran, care la urma urmelor tot el a plătit gloaba. Vorba ceea `Capra b. și oaia trage rușinea` (...)” (Către I. Slavici, 21 oct.1878, în I.E. Toruțiu, Op. cit. vol. III, p.119-121).

În secolul nostru, dacă ținem seama de mijloacele moderne de transmitere, (internet, telefonie mobilă, etc.), scrisoarea pare a fi condamnată la pieire. Tocmai de aceea aparițiile unor cărți conținând corespondențe sunt savurate de cititori.

Pe parcurs voi continua cu răsfoirea corespondențelor marilor noștri scriitori, pe care le voi comenta.

POEME

Victor CLINCA

Victor Cilincă s-a născut pe 16 ianuarie 1958, la Pașcani, România. Părinții lui sunt români, dar o bunică a fost rusoaică și un bunic, grec. Victor locuiește în Galați, România. Victor are un CV care el însuși poate constitui subiectul unui film sau al unei piese de teatru. A străbătut Marea Neagră, Mediterana și Atlanticul până la Capul Bunei Speranțe, la Capetown, a prins războaie civile și terorism în Africa. Victor mărturisește „M-am îndrăgostit de Continentul Negru. Am fost scafandru autonom în zona Namibiei, scrijelând, în rare momente de liniște, poeme pe burta din fier a vapoarelor, acolo, sub apă, printre foci curioase”.

Victor a publicat 26 de volume, dintre care nouă romane, a scris peste 30 de piese de teatru. A scris scenarii de film și radiofonice. A realizat un desen animat. A pictat și sculptat, participând la câteva expoziții. De asemenea a ilustrat câteva zeci de cărți. Victor a publicat poezie în diferite reviste și-a obținut premii pentru poezie. Primul său volum de poezie, „Mezzoland”, a fost publicat la Editura N'ERGO, Galați, în 2005. Volumul „ELEGIILE VIENEZE – Tropicul Cancerului Capricornului” l-a scris cum s-ar zice cu sânge când se afla internat într-un spital din Viena și lupta cu cancerul în 2012.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Menționat în enciclopedii ale personalităților din România și cuprins în dicționare literare românești, și în „Istoria literaturii române. Dramaturgia”, de Mircea Ghițulescu.

POVESTIND, ULISE COLINDÂND LUMEA

Într-o noapte
Vântul mi-a adus
Un oraș strein.
L-a aruncat pe nisip,
În ochii mei,
la picioarele porții mele.
L-am văzut dimineața
Și toate străzile lui erau pline de oameni.
Și oamenii alergau
care spre porturi,
care spre gări, unii chiar
se suiseră în avioane și așteptau
să încolțească,
să rămână locului
căci orașul va pleca!
Pisicile, câinii, precum
și alte ființe-ale omului,
sătule de drum,
își săpau cotloane-n nisip.
- De ce vă grăbiți?, i-am întrebat pe acei streini.
- Măine va cădea aici un alt oraș. . .

(Mezzoland, Editura N'ERGO, Galați, 2006)

FOARTE UNU

Nu moare nimeni de singurătate –
uneori îți mai cade în cap o cărămidă, o clădire, câte un oraș,
unii sunt mâncați de tramvai, alții, călcați de tigru,
dar nimeni nu moare singur de singurătate, trebuie
să fie ajutat. . .

Cauți în cutia de poștă și în cutie nu ți-au pus nimic,
doar scrisori rătăcite de la nimeni care se iubesc,
îți torni un pahar într-un singur pahar, o
singură farfurie îți împarte existența la unu
- unu împărțit la unu ne dă nimic!-
noaptea încui o dată de două ori
și le ascuți zgometele:

pereții sunt subțiri ca niște șaluri de păianjen,
auzi iubirea și glasul și zgometele și tot.

Dimineața ai mai mult curaj,
îți faci cafeaua – o singură ceașcă și
îți treci în revistă fostele cuceriri, știi,
primele Ea, romantismul, apoi vânătoarea
și toate, toate celelalte.

Îți aduci aminte unde ți-ai pus primul sărut.
N-ai ales bine locul de temelie:
au construit deasupra un oraș!

(Mezzoland, N'ERGO Publishing House, Galați 2006)

13/ DREIZEHN: TROPIC ÎNVINS

Când am trecut prima dată Ecuatorul
Nu am văzut nimic-nimic, numai apă.
Și atunci când am trecut prima dată Tropicul Capricornului
N-am văzut nimic! Jur! Să-mi sară ochii dacă te mint!
Cancerul l-am văzut cu ochii abia aici la Viena,
Unde abia se mai vorbește la școală
Despre ocean și de îndepărtatele tropice.
Cancerul –
O vietate, desigur, rococo, adică fără simetrii imperiale austriece,
Mai degrabă cu frivolități franțuzești,
Așa, obișnuită să pătrundă în cavitățile fără ocupație,
Aberant dezvoltându-se în invizibilitatea ei feroce, celulară.
Am trecut acum, la Viena, amețitor,
Acest al treilea tropice, și mai nevăzut,
Într-un oraș al vechilor splendori foarte vizibile,
Liniștitor, al restaurantelor care descarcă pe trotuare satisfacție,
Al muzeelor de vizitat cu copii,
Al grădinilor, al magazinelor extra. . .
Iată deci, am trecut Tropicul
Și apele lui bolnave, unde înoată raci carnivori, invizibili,
Nu m-au înghițit!

(ELEGIILE VIENEZE – Tropicul Cancerului Capricornului,
Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați, 2012)
Traducere Valentina Teclici

În anul "Caragiale" Poezia domnului Caragiale

Gheorghe NEAGU

Puțini exegeți s-au oprit asupra poeziei marelui dramaturg. Din motive ca să nu fim neapărat de calitate, critica literară a evitat creația poetică caragialiană, simțind probabil primejdii ascunse, ce ar fi putut alătura ierarhiei valorice deja stabilite. De aceea, îmi permit să atrag atenția opiniei publice și chiar a criticilor de profesie, asupra creației poetice a lui I.L. Caragiale în "limba franceză". Tradus în anii 80 ai secolului trecut de D.I. Suchianu, Caragiale se dovedește a fi nu numai un excelent cunoscător al limbii franceze, dar un admirator al lui Verlaine sau Mallarmé și chiar Villan. Nu cunosc ce rețineri a avut Caragiale spre a încredința poemele în limba franceză tiparului, dar presupun că versurile, în general, nu i satisfăceau nevoia de afirmare specifică întregului clan Caragiale, dornic de bravadă aristocratică, de teatralismul funambulesc, de exteriorizări epatante, urmate de dese retrageri în turnul de fildeș specific mai ales lui Matei Caragiale.

Cu o memorie unanim recunoscută de Eugen Lovinescu și Emanoil Bucuța, I.L. Caragiale parafrazează uneori ciclul "Femmes" al lui Verlaine, jucându-se cu nume exotice, imaginare, în eroarea de portrete ce stârneau interes în cercurile de lectură unde dramaturgul ?? mai ales spre

sublima perioadă de creație a vieții sale. După cum remarcă și Barbu Cioculescu, stilul flamboiant al autorului "dezvăluie afinități cu acel «Art nouveau»" (??, Modern Style, Secession...) bazat în special pe o autoironie a limbii lui Goethe nevorbită pe tot parcursul exilului său germanic, cu toată suspiciunea lui Florin Paraschiv din "Caragiale și munții" publicată de noi ca foileton în "Gazeza Vranceană" literară. Excelând în limba franceză după părerea lui Anatole France, îl depășește pe Mateiu Caragiale, chiar dacă după Lovinescu, Ion Luca "era sortit să rămână un diletant" în poezie.

Spre edificare, publicăm o parte din poeziile păstrate de sora poetului Tușchi în traducerea lui D.I. Suchian.

Mains

*Tes mains si pâles sur mes mains
Ainsi que des fleurs de lumière
Et que la froide paupière
D'un mort ami et tres ancien.*

*Mes mains cherchent tes mains, trop pâles
Pour les avoir longtemps serrées;
Mes mains aiment tes mains effacees
Toutes pareilles à des pétâles.*

*Et que mes mains à tes deux mains
Meurent de la tres chere etreinte
↳ Lorsque la lune, pâle défunte,
Effeuille nos espoirs éteints.*

*J'ai peur, ce soir, de tes main blanches...
Elles me sont si peu miennes,
Elles me semblent. plus étranges
<Que mainte fleuraison ancienne, >
Que des fleurons de mode ancienne.*

*Je sens tes mains qui me font mal,
J'endure leurs fièvres torpides...
La nuit est violente et pâle,
Et mon désir mol et languide.*

*Tu dors - et seules tes mains veillent
Mon rêve fol au clair de lune...
Tes mains - je les voudrais pareilles
Aux grands espoirs que l'aube allume.*

Mâinile

*Mâinile tale-atât de pale
Pe mâna mea par flori de lună,
Sau niște pleoape glaciale
De mort, amic din vreme străbune.*

*Fragile, netede petale,
Și de-o prea palidă culoare,
Așa-s acum mâinile tale
Pentru că eu le-am strâns prea tare.*

*O! Mâna ta rămâie prinsă
Intr-ale mele totdeauna
De câte ori va trece luna
Lepădând vre-o nădejde stinsă.*

*Mi-e frică, azi, de mâna ta.
Imi pare-așa puțin a mea !
Imi pare mai străină ca
O floare-n câmpul altuia.*

*Și parc-ar vrea să-mi facă rău.
Îi simt fiorul ei mereu ;
Iar noaptea, violent și greu,
Înmoaie încă dorul meu.*

*Dormi. Singure - deasupra - abiselor
Mâinile tale stau veghind.
Le vreau, le vreau nădejde viselor
Pe care zorile le-aprind.*

Berceuse

De la pâleur... de la pâleur...
Et le blanc geste de bercer...
Et la lune - fleur sans couleur -
Eclairant d'avoir trop pleuré.

Et des sanglots pour des images
Mortes, oubliées et flétries...
Et tristesse des paysages
D'un rêve qui n'est pas fini...

Du désespoir vague d'ennui...
Et des rythmes très obstinés...
Au~ vitres le bruit de la pluie.
Et l'angoisse aux doigts effilés.

Cântec de leagăn

Palori... palori... palori... paloare
Și albul gest de-a leagăna,
Și luna, flori fără culoare,
Cu lacrimi ce vor lumina;

Și hohot pentru niște sparte
Și moarte pajiște uitată,
Și peisaje triste foarte
Din visele neterminate.

Deznădejdi vagi, fără de hăm,
Ritmuri ce fac pe om să turbe,
Picuri de ploie ce bat fin geam
Și spaime cu degete curbe.

Chanson

Tu m'as donné ta bouche grave
Et tes deux bras, las de prier,
Se sont très simplement posés
Dessus mes paupières malades.

Tu m'as donné ton regard frais,
Palpitant comme les fougères;
Tu m'as donné ta face claire
Ton odeur de blangize forêt.

Tu m'es oublié après la mort,
Tu m'es soleil un soir d'automne
-Et ma douleur crispée s'étonne
De la pitié de son effort.

Les roses meurent sur le seuil
Ou j'ai chanté les lèvres brèves
-Et ta candeur vers toi m'élève
Comme lève le vent les feuilles.

Et chaude tu fus à mon cœur,
Comme des pavots au soleil
-Et fraîche tu me fus, pareille
À l'aube hyaline qui pleure.

Et douce tu fus à ma bouche,
Comme est le vent à mes cheveux -
Et pure tu fus à mes yeux,
Comme est la nuit d'été farouche.

Et blanche tu fus à mes bras,
Et souple, parfumée, légère!...
Et chère tu me fus - si chère,
Que je ne t'oublierai, pas.

Tel glaive au sifflement fatal,
Fleurs du sang qui le consacre,
Par téméraire simulacre,
Brillait d'un somptueux métal.

Pour s'ériger d'orgueil natal
Les rêves morts dans le massacre
Tel glaive au sifflement fatal
Fleurs du sang qui le consacre.

Et qu'il soit fier comme un cristal,
Que l'épopée l'allume et sacré
Il sème le reflet brutal,
Tel glaive au sifflement fatal.

Cântec

Gura ta gravă tu mi-ai dat,
Și mâna ta mi-ai dat-o. Iată!
Sătulă de-nchinat, pe-aproape
Ea mi se-așază-acum pe pleoape.

Obrajii tăi atât de fragezi
Și ochii tăi azuri și puri
Cu priviri drepte și-ape limpezi,
Și tot parfumul din păduri.

Ci tu ești marea mea uitare,
Moarte și vis, noapte cu soare;
Și-ți este milă, și te miri
De mizerile-mi opintiri.

Pe prag toți trandafirii zac.
Buzele tale iuți mă fac
Spre tine să mă-nalț, să cânt
Ca frunza-n zbor dusă de vânt.

Și caldă-ai fost inimii mele
Cum arde-n soare-o ploaie nouă,
Și proaspătă mi-ai fost cum sunt acele
Zori care lăcrămează rouă.

Și dulce gurii mele ca
Vântul când joacă-n chița
Și limpede privirii mele
Ca vara pe senin de stele.

Și albă-ai fost brațului meu,
Ușoară, suplă, parfumată
Și-atât de scumpă, că mi-i greu
Să te mai pot uita vreodată.

Ăst paloș cu șuier fatal,
Stropit c-un sânge ce-1 consacră
Întru-ndrăzneală simulacră -,
Străluce-n somptuos metal.

Plin de ifosul său natal,
Visează moarte și masacre
Ăst gladiu cu șuier fatal
Și sânge care să-1 consacre.

Fudul și dur ca un cristal
Ăst paloș cu reflex brutal
Prăsele de-aur și de năcră
Se crede mit, se crede sacru
Ăst gladiu cu șuier mortal.

COLAJ LIRIC

Poezia Săptămânii ITHACA

Exilul doare

*De departe, libertatea atrage
aici însă mușcător e exilul;
amenință, învăluie,
împunge, pătrunde,
ne-njunghie ca un stilet.*

*În suflet, adânc cuibărit,
se simte exilul, rănind,
de parcă în față ai avea
femeia iubită și-ai vrea,
s-o săruți, dar nu ți-e îngăduit.*

Julio Pavanetti, Uruguay, 1954

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Din volumul "Tiempo de cristales rotos"
("Timp al geamurilor sparte")

Cuvinte

*Ca mulți
înaintea mea
ți-am scris și eu te iubesc
în nisipul ud,
desenând alături
o inimă.*

*Ca mulți
înaintea mea
am privit cum valurile
ștergeau cuvintele,
și, treptat, dispărea
și inima.*

*Cuvintele îmi aparțineau,
dar inima
cui revenea?*

Petar Tchouhiov, Bulgaria 1961

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

Scriu

*Scriu deja noaptea
în casă. Scriu
despre zorii în care ascultam
foșnet de var sau de flăcări,
și tu, numai tu,
numele mi l-ai rostit.
Scriu pentru a-mi aminti
gustul primei guri sărutate
cândva, tremurând.
Scriu ca să urc
la izvoare
și ca să mă nasc din nou.*

Eugénio de Andrade, Portugalia
1923 – 2005

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțu-Sonnenberg

SONETE

Mihai MERTICARU

SONETUL IUBIRII

*Te-am zărit în a clipei catedrală,
La lumina unui fulger globular,
În cinstea ta, corul intona tropar,
Era un mare spectacol de gală.*

*Secunda s-a făcut cât un an solar,
Soare intrat-a-n eclipsă totală,
În cer, tensiune fenomenală
Și-am dedus că Domnul mi-a trimis un dar.*

*Părei sau erai chiar total absentă,
Ai tresărit când ți-am trimis misivă
În plic roz și parfumat cu mentă,*

*Păstrat la loc de cinste în arhivă.
Acum citești propoziția regentă,
Iar eu, subordonata conclusivă.*

SONETUL COPILĂRIEI

*Discret, când amintirea mă-mpresoară,
Aud dinspre sublimitatea largă
Cum clipele stau gata să se spargă
În veacuri lungi și-un rest de primăvară.*

*Prin rouă, văd un copil cum aleargă
Așa, fără nicio țintă, -ntr-o doară,
Se-nchipuie, în sinea lui, că zboară
Vrăjit dulce de o banală vargă.*

*Cine-o fi copilul acesta oare
Care tot zburdă prin grădina
noastră?
Cu ochii în soare, nimic nu-l doare,*

*Pe pământ nici că mai vrea să coboare.
Iată-l ajuns sus pe bolta albastră
Călare pe o pasăre măiastră.*

Sedentarism

Ion Teodor Palade

Nea Pandilu era pensionar, lucrase 46 de ani la Baza Tubulară, care pe vremuri era vestită în toată Valea Prahovei. Acum, se odihnea cât e ziua de mare, privea absent la plasa lui de țânțari, și uneori, uneori chiar zâmbea..., zâmbea fugitiv la câte-o albinuță rătăcită printre florile de liliac, rătăcită ca foșnetul unei amintiri uitate.

Nu visase să aibă un anticariat, dar l-a convins Cornelia, fata lui cea mică, ajutându-l, cu răbdare și dragălalășenie, să devină primul anticar al aceluia orașel de la poalele munților.

El era un om așezat, liniștit din toate punctele de vedere..., până-ntr-o zi, când, la începutul verii, se pomeni cu Lică Niculescu, zis și Forfecuță..., un om de statură medie, dar cu o mustață neagră, înfiorătoare, și niște sprâncene bogate, vopsite stacojiu. Acesta era un devorator de cărți, mai ales de

cărți rare. Așa se face că, în fiecare dimineață, la ora 6:15, Lică se prezenta la Anticariat, așteptând cuminte, până la 6:30, să vină nea Pandilu. Apoi mai ședea încă 3-4 minute pe banca de la intrare și rășfoia, pedant, un ziar pătat de firișoare de tutun, pe care scria vizibil „Dilema veche”.

Și, iată, se ridica încet și-l saluta, ceremonios, pe nea Pandilu, după care se amesteca frenetic printre cărțile, cărțicele și revistele, ce stătuseră până atunci plictisite, pe rafturile prăfuitului Anticariat.

Nea Pandilu privea absent, zâmbea caracteristic, aprindea o lumânare parfumată și se tolănea în fotoliul de catifea violetă, pe care-l primise de la ambasadorul Albaniei, într-o primăvară de pomină, când zambilele se împleteau ca niște mirese pe marginea impunătorului său Anticariat, iar patefonul, de la 1912, cânta găjâit, „Scoală-mă puică din somn, că de dorul tău n-adorm”.

Căldura blândă, a începutului de vară, se lăsa purtată de vântul subțire, purtată ca o năframă viorie, abia foșnitoare, meticulos ascunsă între fiecare două clipe, ce-ar fi fost să măsoare iluzia eternității...

POEME

Luca CIPOLA
(în traducerea
autorului)

STELA RUINOLUI

Pe foi pocite și îngălbenite,
asupra cărora nor nu lasă umbră,
aruncă-te acolo
unde nici un maidanez nu locuiește,
se pare că
lăcusta divină le da un ospăț
Hesperidelor absorbite
pe ce la stela Ruinolui
soarele le istovește
ca vița culeasă
în verzile ei bile
asupra curbilor expuse,
pe ce memoria,
o amforă aș spune,
le înlocuiește cu
tăieturi din Moldova.

FRAGMENT

Țară a nimănui
surprinsă
capturând benzi colorate -
iată-le
pene care se destramă
în aerul veșnic
susceptibil,
numai este o eterică instanță
și fragment
lăsat
printre pietricelele
spațiu-timpului..
și evident că de acolo
transmit leacul.

Emily (lui Emily Dickinson)

Ca și ochi triști, severi
observa rodia
nimic în schimbul a ceea ce era
un fir de curent
prin nisip
ridicându-mă din nori
echivoci..
când va veni
și POEcum să mă apăr,
oare praf de stele

dintr-o gratie astrală
și imaginându-mi fugar
din această casă ce nu-i a mea

DESENUL

Un duș rece
al elementelor mă pătrunde
și cât de murdar sunt
acum până ce focul
va șterge acele stigmatе,
un nebun care umblă
haihui – se clatină
și bea lapte de iapă;
la unu noaptea focurile se liniștiră
și eu acceptai principiul,
luminat de Deneb depărtată,
aici doar smoala mă reținea
și de pământ eram substanță,
lustruindu-mi pantofii
și decăzând..
obosit și bolnav
în fața voastră,
afară mai întâi banii
și apoi bomboanele,
apăr vise de trăsurі
ca să-mi iau zborul
și s-o fac în liniște,
tu ești grafitul și eu laurul.

STRĂMOȘII LUI MOȘ CRĂCIUN

PAUL LEIBOVICI

Vacanța din vara anului 2018 am consacrat-o „dezvăluirii secretului unei Legende”. De-a lungul vieții am ascultat și lecturat nenumărate povestiri-legende a căror subiecte, adesea erau pline de farmec, conțineau fraze cu tâlc, personaje pline de umor, bine schițate fie de autori populari, fie de scriitori cu pana ascuțită, fie de imaginea desvoltată a unei bătrâne povestitoare care-și punea la încercare întreaga ei imaginație. Ca nefiind folklorist sau cercetător de literatură populară căutam „pe cât posibil, să strâng în sacul meu, care devenise doldora de poveștile, poeziile, cântecele populare și la o ocazie să le scot la iveală în fața tinerilor în jurul unei sărbători, sau să le dau la lumina tiparului pentru a fi cunoscute.

Dar iată că anii treceau, părul mi s-a albit dar, dorința de a colinda și a afla „adevărul” despre figura celebrului personaj „Moș Crăciun” nu mi-a dat astîmpăr ci, dimpotrivă mi-au întărit mușchii și ivindu-se ocazia... am pornit la drum.

Coborînd de pe vasul care ne ducea spre BARENTSBURG, am acostat pe o insulă la cîteva sute de metri depărtare. Privirea me-a fost ațintită spre acele grămăjoare de pietre, puse cu grijă unele peste altele-parcă de o Mână nevăzută, dar precisă în mișcări. Ba chiar și fiecare grămadă avea înfățișarea unui omuleț, iar distanțele între aceste grămezi-unele formate din 6-7 pietre late-înguste, erau perfecte, ca nu cumva să se atingă unele de altele. TROLIURILE suportau vînturile reci, frigurile aspre.. iar eu rămasem cu mult în spatele confrăților din grupă, a drumeților cu care plecasem la drum.

Legenda ne povestește că Troliturile... sunt strămoșii acelor MOȘ CRĂCIUN care străbat drumurile înghețate, înzepezite pentru a ajunge la casele noastre și a ne înveseli-a ne încălzi sufletele timp de cîteva ore, poate cîteva zile!!!

Oare țările nordice, apropiate de POLUL NORD, cu toate fenomenele naturale, cunoscute de milenii sau descoperite în anii noștri, au deținut și secretul „veseliei sub pojghița de gheață?” Sau poate razele solare au acea putere divină de a transforma „troliturile” în omuleții aceia cu inimă bună, darnici care aduc cu sine daruri ?

Tot în apropiere de Polul Nord se află o țărișoară ISLAND. Și pe aici, ori unde ai arunca privirea, fie chiar dacă pleoapele sunt aproape înghețate, că de abia le poci deslipi, observi iar acele grămezi TROLIURI, a căror denumire aici este Elfii și care au menirea-după spusele localnicilor-legendari, de a face legătura între Rai și Pămînt. Aceștea întruchipiază, îi dau viață celebrului „omuleț” cu înfățișarea veselă, bine-dispusă, întrupînd bunătatea, dărnicia celui prea bine cunoscut - Moș Crăciun. Numărul lor se limitează la doar 13 JOLASVEINAR-descendenți al troliturilor.. Fiecare JOL –Moș Crăciun își are poștașii lui care o pornesc la drum, în scopul de a îmbujora fețele copiilor, tinerilor de a-i emoționa și înveselii cu darurile pe care „ei” JOLI-le înmînă.

Dintre țările acestea îndepărtate, care cunosc foarte rar bucuria soarelui răsare, căldurii care netezește doar fața pămînteanului și însuflețesc munții, dealuri și nu mai puțin ființele - este și FINLANDA. Locuința bătrînului MOȘ CRĂCIUN se află pe undeva în Korvatunturi-muntele Urechii, într-un colț al LAPONIEI, ba chiar ni se desvăluie și orașelul MORA, care ar fi adevărata patrie a lui Moș Crăciun. La Napapieri un sat la o distanță de 8 km.de Rovaniemi din Finlanda se află „Biroul lui Moș Crăciun”. De-asemeni, se poate vizita și GALERIA de CRĂCIUN.

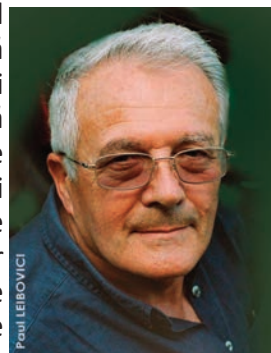
Oare aceștea sunt adevărați concurenți ai Norvegiei, ai Troliturilor pomenite mai sus, sau poate niște rude îndepărtate, prieteni la fel de buni căror suflete se desgheță tocmai în zilele aspre ale iernii?

Nici danezi nu s-au lăsat mai prejos, cu tote că țara lor nu face parte din Peninsula Scandinavă. Dar, în această „bătălie de onoare”. Căci ce e mai de prestigiu, decît să fii „țara de baștină a lui Moș Crăciun” - omulețul legendă? Danezii i-au fixat domiciliul undeva prin insula Groelanda.

Copii, fiind învățați să mulțumească pentru darurile primite în general, și în mod special de la MOȘ CRĂCIUN,îi expediază an de an „scrisori de mulțumire”. Dar când e vorba de „ADRESA” își pun întrebarea firească: încotro?!

Dar iată că și această problemă au rezolvat-o: Adresa lui Moș Crăciun: ROVANIEMI-NORVEGIA.

Dacă aveți rude, prieteni, cunoscuți într-unul din orașele din Finlanda, trimiteți-le lor căci și ei au legătură cu TIM, o rudă de-a lui Moș Crăciun.

POEZII

Maria IEVA

Poezii din volumul de versuri

„Pe urma unei stele”

În ridul palmei

În ridul palmei aspre se-ascunde începutul
E beznă între umeri, aripile foşnesc,
Perdelele de ceaţă le risipeşte vântul,
Şi lacrimi de lumină din palme ne ţâşnesc.

Îngenunchează clipa c-un curcubeu în vene,
Oglinda ne-arată o cale spre trecut,
Să dezgropăm tăcerea din temple egiptene,
Cu mâinile de apă ne facem moartea scut.

Mai pâlpâie dorinţa sub jarul gurii tale,
Iar mugurii imploră agheasma să o bei,
Oglinda din oglindă se sparge în cristale,
Să fulgere dorinţa în ochii mari de lei.

Metaforele stau cu pleoapele deschise,
Din primul cerc de foc dorinţa evadează
Şi Penelopa pleacă să-l afle pe Ulise,
În visul nesfârşirii ce încă o visează...

Reverie

E-atâta timp de când nu ți-am mai scris,
Mi-au înflorit cireşii între pleoape
Şi cerurile-n mine s-au deschis,
Ca depărtarea să o simt aproape.

Bat clopotele albe în câmpie,
Seminţele de mac s-au scuturat,
Şi stropi de soare am ascuns sub ie,
Când clipele de dor au lăcrimat.

Pe fiecare stea e scris un nume,
Un nume fiecare cruce poartă
Şi când la capăt cere să mă-nsume,
Se va desface mie Marea Moartă.

Meduzele sunt tot mai transparente,
Iar algele şi peştii au plecat,
Am adunat în palme sedimente,
Dar nici o moarte nu m-a vindecat.

Cărarea de sub gene e pavată,
Cu fire de lumină aurie,
Să mi-amintesc de aripa tăiată,
Ca un copil întors din veşnicie.

Aş vrea să trag perdelele la geam,
Mă doare uneori această stare,
E totul alb, cerneală nu mai am,
Dar port în pleoape mine reci de sare.

Vino şi vezi

Din dimineţi topite în ochiul depărtării,
Adun în pumni zăpada şi faţa mi-o clătesc,
Dar fulgii prinşi de gene păstrează gustul sării,
Ca-n oglindirea palmei să-nvăţ să-mi amintesc.

Văd dincolo de mine oglinda îndoită,
A biciuit-o vântul în vinerea cea mare,
Când raza mâinii tale mi-a scris că sunt tubită,
Pe fulgerarea clipei ce încă mă mai doare.

Văd cuiburi fără păsări şi păsări fără cuiburi,
Cu numele cioplît pe zarea destrămată,
Dar apele din pleoape începi să mi le tulburi
Şi fruntea se închină la o icoană mată.

Genunchii grei ca plumbul se-ngroapă în ţărână,
În urmă şapte ceruri îmi par că s-au deschis,
Îmbrăţişaţi de clipa ce s-a născut bătrână,
Să ne iubim aievea ca îngerii din vis.

O ultimă tresărire

De ultima lui formă cuvântul îl dezbracă,
Azi nu mai sunt femeia care visează visul,
Nici nu mai cred că soarta e scrisă-n zodiac,
Cum nu mai cred că unu îşi va găsi opusul.

Cu mâinile de apă, cu lacrima de foc,
Voi cere să se scrie de-acum o lege nouă,
Ca fluturii luminii când vor găsi un loc
Să-şi scuture aripa de boabele de rouă.

Voi sfâşia şi umbra ce m-a-nsoţit mereu
Şi forţa ce mă ţine cu talpa pe pământ,
Şi voi găsi oglinda în ochiul curcubeu,
Când Tatăl mă dezleagă de orice jurământ.

Se vor vedea comete în zarea-ndepărtată,
Fântânile celeste vor curge din condeie,
Când sculptorul loveşte în cea din urmă daltă,
În lacrima luminii tresare o femeie.

Cea de-a doua tăcere

Din cerc în cerc triunghiuri se desfac,
Iar apele nu mai încap pe jgheaburi,
Se poate-ntoarce viaţa-n vârful de ac
Şi stelele se pot topi în aburi.

Din neguri străveziul se desprinde
Un fulger nou devine albastru,
Sub pleoapa mea lumina se aprinde,
Eu în tăcere mă întorc să-ţi scriu.

Nu mai înşir cuvinte la-ntâmplare,
Mi-e rugul răsucit pe după mâini
Pe lacrimi coborâte, stropi de soare,
În aburul din miezul unei pâini.

De vrei să mă priveşti de-aproape,
Cum soarele supuşii şi-i priveşte,
Ascunde-mă în golul dintre ape,
Să-ţi fiu tăcerea care izbăveşte.

De dincolo

E prea departe mâna mea acum,
Deşi o văd ea nu-mi mai aparţine,
Cum flacăra n-o regăsesc în fum,
Nici grăul nu-l mai regăsesc în pâine.

Contururile simt cum se topec,
Culorile din formă se destramă,
Aud în mine glasul îngeresc,
Ca un ecou de dincolo de vază.

Lumina albastruie mă-nfăşoară
Şi mâinile nu mi le pot privi,
Mi-e suflul uşor ca o vioară,
De parcă-n zorii-n mine s-ar ivi.

Şi tot ce scriu e ca o rugăciune,
Cuvintele de dincolo mă cheamă,
Oricât aş vrea nu mă mai pot opune,
Să nu mă pierd în altă hologramă.

De la subterana dostoevskiană la cea wurmbrandiană

George PETROVAI

După cum reiese din titlu, scopul acestui articol este să ilustreze, în măsura posibilităților, asemănările și deosebirile dintre Însemnări din subterană și Cu Dumnezeu în subterană, două remarcabile scrieri, care, situate în timp la peste 100 de ani una de cealaltă, se ocupă (cu mijloace filosofico-literare și/sau moral-estetice specifice) de subteranele condiției umane. Iar când spun condiția umană, am în vedere atât dimensiunea spirituală a omului (elevația sau, dimpotrivă, abjecția rezultată din crâncenele confruntări cu semenii), cât și cea fizică (lipsurile și suferințele generate de răutatea, inconștiența, egoismul sau cruzimea altora, în principal de ticăloșia cârmuitorilor).

Însemnări din subterană, prima dintre scrieri, este celebra nuvelă publicată de Feodor Mihailovici Dostoevski în anul 1864, despre care André Gide (dar nu numai el) va spune că o consideră „cheia de boltă a întregii sale opere”, pe când cartea Cu Dumnezeu în subterană, apărută în românește la Editura Casa Școalelor de abia în 1994 (prima ediție a apărut în Anglia în anul 1968), este tulburătoarea operă a compatriotului nostru Richard Wurmbrand.

Acuma, cu siguranță că despre Dostoevski știu foarte mulți că este un clasic al literaturii ruse, el – așa cum corect afirmă exegetul Ion Ianoși – fiind „romancierul cel mai modern al vremii sale” și scriitorul „cel mai puțin istoric la veacului său” („Nu l-a preocupat trecutul, ci întotdeauna prezentul și viitorul”), totodată „scriitorul cel mai imperfect, și cu bună știință”. Da, completează eruditul în Aparatul critic la opera lui Dostoevski în 11 volume (Editura pentru Literatura Universală, București, 1968), căci „El trece cu o uimitoare nepăsare peste neajunsurile de construcție, de articulație sau de expresie ale prozei sale”, toate acestea părăndu-i-se

secundare în raport cu personalitatea umană, „nucleul gravitațional absolut al literaturii, criteriul suprem și cel mai adecvat al reușitei artistice, cercul de foc de o perfecțiune obligatorie al fiecăreia dintre scrierile sale”. Firește, ne avertizează criticul în paragraful următor, nu trebuie omis faptul („întorsătura ciudată a lucrurilor”, în formularea lui Ianoși) că unora dintre personalitățile care-i rețin atenția lui Dostoevski „le lipsește tocmai personalitatea, caracterul lor fiind „prin excelență fără caracter” (cazul omului-neom din subterană).

În schimb, mult mai puțini dintre români, prin extensie dintre semenii noștri, au auzit de Richard Wurmbrand, pastorul luteran de neam evreiesc („Eu alesesem altă credință decât aceea a majorității neamului meu”, se confesează el în carte), care a făcut 14 ani de temniță în România bolșevizată pentru credința creștină îmbrățișată după renunțarea la scurta răătăcire comunistă (perioada 1927-1929) și care mai apoi (în anul 1965) va fi „cumpărat” cu 10.000 dolari de către organizațiile creștine din Occident, mai exact din Norvegia, unde va depune mărturie atât prin rănilor de pe trupul său („Sunteți ciuruit de găuri ca o sită”, îl înștiințează un medic norvegian), cât și prin cărțile axate pe principiul „Denunț comunismul fiindcă-i iubesc pe comuniști”, cărți care, după traducerea lor în toate limbile de circulație internațională, fac din autor un reductibil propovăduitor al adevărului biblic și cu certitudine cel mai cunoscut român scăpat cu viață din infernul bolșevic.

Vasăzică, dacă cele două scrieri au în comun teribila experiență a subteranei (prima ca profundă posibilitate estetică-existențialistă a autorului-plăsmuitor, iar prin aceasta limitată, cealaltă ca zguduitoare realitate soteriologică a autorului-jucător și tocmai de aceea nelimitată), diferența substanțială dintre ele se constată încă din titlu, pentru ca după citirea lor până la capăt, să devină următoarea certitudine: morală (dostoevskiană) îi spune omului/cititorului

ce trebuie să facă sau să nu facă, dar numai credința (wurmbrandiană) îl poate ajuta să îndeplinească acel lucru, adică să se mântuiască prin neîncetata mărturisire a lui Dumnezeu!

La drept vorbind o morală à rebours, având în vedere faptul că antieroul Însemnărilor n-are nici nume propriu și nici înfățișare palpabilă („scund și pipiriu”, atâta doar ne spune autorul despre el), că simțea o nemaipomenită desfătare atunci când izbutea să mânăască pe cineva, că își întrebuinta pospaiul de cultură pentru a se delecta în subterana minții și sufletului său cu exerciții de un cutremurător cinism („Omul inteligent din secolul al nouăsprezecelea trebuie, are obligația morală să fie o ființă prin excelență fără caracter”, iar „Omul de caracter, omul de acțiune trebuie să fie prin excelență mărginită”, „Nu numai prea multă, dar orice conștiință reprezintă o calamitate”, „Se cade să ții la un strop din propria-ți grăsimă mai mult decât la o sută de mii de semeni ai tăi”, „Unica menire a oricărui om deștept e pălăvrăgeala, adică trâncăneala fără rost, practică cu bună știință”, „Civilizația nu face decât să dezvolte varietatea simțurilor”, „Doi ori doi fac cinci e uneori o chestiune foarte drăguță” chiar dacă „doi ori doi fac patru rămâne demn de toată lauda”, „Desfătarea desperării” aparține doar omului căruia „suferința îi convine întocmai ca și prosperitatea” și o îndrăgește „până la pasiune”), toate astea ajutându-l pe ipochimenul nostru să devină odios la capitolul aspirații („Aș fi fost de acord să arăt a ticălos, cu condiția să par în același timp extrem de inteligent”) și să înregistreze dezgustătoarea evoluție de la ridicol la monstruos în relațiile cu semenii: față de valetul Apollon, ne spune el, simțea o ură cum „n-am urât pe nimeni de când sunt”, principalul motiv fiind felul peltic al aceluia de a vorbi, pe „amicii” Zverkov, Simonov, Ferfickin și Trudoliubov îi tratează cu o penibilă aroganță și turbează de furie când aceștia îl ignoră

cu totul, iar bieteii Liza, fata pe care a cunoscut-o la bordel și căreia îi spusese atunci „niște vorbe de milă”, nu ezită să-i spună la el în casă că doar și-a râs de ea, deoarece umilit fiind de (in)amicii ce trecuseră pe-acolo înaintea lui, „voiam să umilesc și eu, călcat în picioare, voiam să-mi arăt și eu puterea”, ba mai mult, că și cu această ocazie își râde de ea, întrucât știind el foarte bine că-i „un nemernic, un ticălos, un egoist și-un trântor”, un vanitos „de parcă mi-ar fi pielea jupuită și m-ar înnebuni de durere chiar numai atingerea aerului”, ea este singura vinovată că i-a ieșit în cale celui mai infect, celui mai caraghios, celui mai meschin, celui mai imbecil și celui mai invidios dintre viermii pământului (totuși, adaugă individul în chip mișelnic-încurajator, „măcar că nu-s prin nimic mai buni decât mine, naiba știe cum se face că nu-și pierde timpul niciodată, pe când eu o să primesc bobârnace toată viața de la toate lepădăturile”), fapt pentru care el se simte îndreptățit nu doar să-i azvârle Lizei acel „Te și uram, pentru că te-am mințit”, ci și năucitoarea concluzie extrasă dintr-un crez hiperegoist: „Eu, ca să nu mai fiu tulburat de nimeni, aș vinde lumea-n treagă pe doi bănuți, fără a sta pe gânduri. Dacă-i de ales: să se dărâme lumea, ori să-mi beau eu ceaiul, eu spun că mai bine s-ar dărâma lumea, numai să-mi pot eu bea ceaiul”.

Desigur, după ce este pălmuită cu aceste adevăruri odioase, după ce antieroul recunoaște că nu poate să fie bun („Mi-e peste puteri...Eu nu pot să fiu...bun!”) și după ce înțelege că nefericirea lui decurge din dorința-i de a rămâne singur în „bârlogul” său subteran, căci „a iubi înseamnă a tiraniza și a-mi manifesta superioritatea morală”, Liza pleacă și-l lasă în ghearele descompunerii sale morale, pentru a conștientiza că „actul acesta al meu de cruzime a fost atât de prefăcut, atât de cerebral, de căutat, de livresc, încât n-am putut fi consecvent nici măcar un minut întreg”. Așa că „rușinat și desperat”, aleargă în căutarea ei, dar negăsind-o, rămâne în continuare captivul mutilat sufletește „al unei întrebări fără rost: ce-i preferabil – fericirea banală ori suferințele sublime?”, iar noi, cititorii, cădem serios pe gânduri în fața frazei finale a Însemnărilor: „De altfel, «însemnările» acestui ins paradoxal nu se sfârșesc aici. Nu s-a putut stăpâni și a continuat. Dar suntem și noi de părere că ne-am putea opri aici.”

Prin urmare, chiar dacă nuvela s-a încheiat, meditațiile asupra subteranelor din noi trebuie să continue, căci nimeni nu-i izbăvit de așa ceva în scurta călătorie pe pământ. Iată de ce, ne spune Ion Ianoși în amplul comentariu pe marginea Însemnărilor, Dostoievski ne apare „drept precursor al iraționalismului și al anti-iraționalismului, al literaturii amorale și al literaturii ireconciliabil amoralismului, al celor care admiră și al celor care detestă actul gratuit, al celor care doresc absurdul și al celor care denunță absurditatea, al cântăreților haosului și al îndrăgostiților de ordine (F.M. Dostoievski, vol. IV din seria mai sus amintită)

Cu totul alta este alcătuirea și scopul cărții Cu Dumnezeu în subterană, ea fiind o carte-document (spiritual-teologic și social-politic) despre suferințele și trăirile autorului în temnițele comuniste (Jilava, Târgu Ocna, Craiova, Gherla), unde a ajuns ca pastor luteran tocmai datorită credinței sale curajoase și neșovăitoare. Adică, o tulburătoare confesiune despre vremelnica întemnițare fizică prin vrerea torționarilor și neîntrerupta libertate moral-spirituală prin atotputernica vrere a Creatorului, așa cum însuși Richard Wurmbrand ne spune în Prefața la ediția română: „Principalul motiv pentru care public cartea în românește este că am întâlnit în închisoare suflete care, în timpul celor mai grele pătămări, au atins culmi de dragoste și frumusețe spirituală. Pe aceștia vreau să-i fac cunoscuți”.

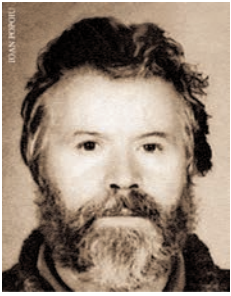
Locotenentul de securitate Grecu, cel pe care deținutul Wurmbrand, îmbrăcat în zdrențele sale de pușcăriaș, l-a spovedit „în uniforma lui kaki și cu insigne Securității pe guler” pentru a deveni „frați întru credință” și doctorița Mariana de la închisoarea Gherla, cea care – după convertire – „și-a asumat riscuri tot mai mari” pentru a veni în ajutorul condamnaților, sunt două dintre aceste suflete înfrumusețate.

Desigur, numărul lor este mult mai mare, de-ar fi să-i amintim doar pe Iosif, tânărul cu cicatrice care-i cere autorului să-l boteze cu puțin timp înainte de eliberare (s-au reîntâlnit după mulți ani și, ca bun creștin, Iosif „purta cu mândrie pe obraz cicatricea pe care cândva o detestase”), pe fostul torționar Vasilescu, cel care, întemnițat și pe patul de moarte, regretă grozăviile săvârșite la Canal, își mărturisește public credința în Dumnezeu și este împărțit de starețul Iscu, fosta lui victimă, pentru ca în timpul nopții să moară amândoi și (este convins

autorul) să meargă în rai „ținându-se de mână”, dar îndeosebi sergentul major de jandarmi Bucur, cel care nu înțelege în ruptul capului de ce fusese destituit de noul regim, atâta timp cât el se arătase dispus ca, la fel cum procedase cu dușmanii vechiului regim și cu evreii în special, „să-i zvânte în bătaie cu tot atâta plăcere pe dușmanii comuniștilor” și care dobândește pacea morții de-abia după ce se spovedește în fața tuturor deținuților din celulă.

Cum paleta personajelor este mult mai largă, căci nu trebuie dați uitării nici sinistrii lachei ai regimului bolșevic (politruci de rang înalt, respectiv torționari de teapa lui Dulgheru, Goiciu sau Maramet), din care unii (Lucrețiu Pătrășcanu, de pildă) au devenit în scurt timp victimele teribilului malaxor social pe care l-au conceput și pus în mișcare, nici figurile angelice de felul lui Valeriu Gafencu sau a doctoriței Margareta Pescaru de la închisoarea Târgu Ocna, cea care, riscându-și propria libertate, „a îndrăznit să protesteze chiar pe lângă bestiile din Direcția Generală a Închisorilor”, și cum visul statornic al tuturor întemnițaților constituie redobândirea libertății, fie ea și aparentă, cartea Cu Dumnezeu în subterană se aseamănă/se apropie mult mai mult (firește, exceptând titlul) de dostoievskianul roman autobiografic Amintiri din casa morților decât de nuvela Însemnări din subterană.

Însă, prin planul superior al jertfei benevole în folosul semenului (tuberculosul Wurmbrand renunță la sute de game de streptomicină din pachet pentru a veni în ajutorul înversunatului antisemit Sultaniuc!) și prin subtilele, dar atât de miezoasele argumente utilizate de autor și alți mărturisitori întru rostirea adevărului („Când se rup legăturile cu lumea exterioară, dobândești un văz pentru cele nevăzute”, „Nu e mare lucru să crezi în El. Să devii ca El este într-adevăr un lucru mare”, „Suntem ca niște automobile cu farurile montate la spate”, „Dacă natura reînvie, poate reînvia și Iisus”, „Eu cred că ceea ce suferim noi poate fi de folos generațiilor viitoare”, „O istorisire putea întreține viața unui om tot atât de bine ca și o bucată de pâine”, „În zece ani am devenit o nație de hoți, mincinoși și turnători” etc.), cartea Cu Dumnezeu în subterană este realmente referențială în literatura universală.

PE CALEA DAMASCULUI

Ioan POPOIU

Ne este familiară întâmplarea de pe drumul Damascului, zugrăvită în „Faptele Apostolilor”: pe când călătorea spre marea cetate siriană, tânărul Saul, care „sufla urgia asupra creștinilor”, este cuprins de „o lumină din cer, ca de fulger, care l-a învăluit deodată” (9, 3-6). Întâmplarea minunată de pe drumul Damascului, arătarea luminii cerești, primirea revelației în Hristos, „chemarea lui Saul”, cum este numită, este începutul transformării tânărului fariseu iudeu în apostolul Pavel, cel care a adus creștinismul în Europa și a răspândit noua învățătură printre neamuri. Schimbarea sa este totală: el nu are nicio ezitare să renunțe la învățătura sa de fariseu, la patrimoniul religios al neamului său iudeu pentru „bogăția cunoașterii” lui Hristos. În peregrinările sale, el ajunge în Grecia, la Atena, Filipi și Tesalonica, în Spania și apoi la Roma, unde va sfârși la bătrânețe ca martir creștin, în vremea lui Nero.

Cum se declanșează criza ce duce la transformarea lui (metanoia)? Ce se petrece cu acei căutători ai adevărului? Câteva exemple, într-o ordine nu neapărat cronologică, ne vor ajuta să dăm un răspuns la aceste întrebări, să înțelegem mai bine.

Tânărul Moise, aflat și crescut la curtea lui Faraon, strălucit instruit, este silit să fugă din Egipt și se duce în țara Madian, unde ajunge în casa preotului Ietro, care avea șapte fete și cu care se înrudește. Timp de patruzeci de ani, el se mulțumește să fie păstorul oilor socrului său, neîncetând să scruteze necunoscutul sub soarele neîndurător al deșertului. Și pe când „păștea oile lui Ietro”, într-o zi ajunge cu turma în pustie până la muntele lui Dumnezeu, Horeb. Aici i se arată „îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieșea dintr-un rug, care nu se mistuia”

(Ieșirea, 3, 1-2). În acel loc, Moise are revelația Dumnezeului veșnic, care îi vorbea din rug și i se descoperă drept „Eu sunt Cel ce sunt” (Ieșirea, 3, 14).

Putem înțelege oare faptul că Moise a așteptat vreme de patruzeci de ani acest moment și pe când se apropia de 80, Dumnezeu i se descoperă? Putem întrezaări clocotul său launtric în toți acești ani? Dar acesta n-a fost decât începutul, i-au mai trebuit alți patruzeci de ani pentru a-și duce misiunea la capăt: să scoată poporul său din Egipt, apoi să-l pregătească în deșert în vederea cuceririi Canaanului, a Țării Sfinte, unde Dumnezeu îi călăuzise pe patriarhii neamului său, în frunte cu Avraam. După multe împotriviri și stăruințe, Moise primește tablele Legii (Cele zece porunci) și își organizează poporul scos din Egipt ca „popor al lui Dumnezeu”, pus deoparte, pentru împlinirea misiunii sale sfinte. După patruzeci de ani de la primirea revelației, profetul Moise își sfârșea zilele la 120 de ani, într-un loc necunoscut, fără să vadă Canaanul.

În vechea Indie întâlnim o cale aparte de atingere a desăvârșirii: născut într-un mic regat, prințul Sakya Muni primește o educație aleasă și atentă, tot ce este rău (boala, bătrânețea, moartea) este îndepărtat cu grijă din preajma sa, se căsătorește de tânăr (16 ani), cunoscând toate deliciile unei existențe princiare și însușindu-și toate cunoștințele demne de un fiu regesc. Dar tânărul prinț, care poseda totul, nu era mulțumit, iar ceea ce trebuia să se întâmple, se întâmplă. Părăsind, în taină, în trei rânduri, palatul său, el vede un bolnav, un bătrân și un mort, dar și un ascet cu fața senină, înțelege că existența înseamnă suferință și că i se ascunde adevărul. Prințul este hotărât să schimbe aceste lucruri și să descopere legile unei existențe lipsite de suferință.

Pe când avea 27 de ani, el părăsește palatul noaptea pe ascuns („marea plecare”, după tradiția budistă), își taie părul lung, își abandonează veșmintele scumpe și, ca simplu ascet rătăcitor, își începe peregrinările în căutarea Adevărului, practicând o asceză severă. După mai mulți ani, nereușind în căutările sale, renunță la asceză (mortificare), fiind părăsit de discipolii săi, abandonează zeii vedici ai neamului său și se instalează singur la rădăcina unui arbore uriaș de pipal, adâncindu-se într-o meditație profundă. La capătul a șapte ani de căutare, de mari suferințe și frământări, el reușește să obțină iluminarea, accederea într-o nouă dimensiune spirituală, „Nirvana”, intrând într-un extaz profund vreme de șapte săptămâni (49 de zile). El descoperă cauzele suferinței oamenilor, drumul ce duce la întunecare și moarte, dar și legile evoluției spirituale prin care se ajunge la depășirea definitivă a suferinței și atingerea stării de Nirvana. Intrând în posesia Adevărului, descoperit prin propriile puteri, el devine Budha (Iluminatul) și, convins prin propria trăire că omul singur (fără ajutorul zeilor) poate să ajungă la Dumnezeu, el a început să-l predice peste tot, organizând comunități de asceti și predându-le învățătura până la sfârșitul vieții sale lungi, de 80 de ani, având parte de o moarte omenească, dar senină.

Mult mai târziu, în Italia medievală, creștină, puțin după 1200, un tânăr numit Francisc, din orașul Asissi, fiul unui negustor bogat, pasionat de romane cavaleresti, ajuns la 24 de ani, decide brusc, fără niciun motiv, să renunțe la bogățiile sale, la părinții săi, la orașul său, la toată pe-trecerea aceasta lumească și să se dedice lui Dumnezeu. În piața orașului, în fața mulțimii adunate, el își anunță decizia de a părăsi lumea, apoi, într-un gest

natural, firesc, el își scoate veșmintele și rămâne gol, așa cum l-a plăsmuit Creatorul, iar episcopul orașului îl acoperă cu rasa sa și-i dă binecuvântarea pe calea aleasă.

El își începe peregrinarea, trăiește printre oamenii cei mai umili, cerșetori, bolnavi, marginali, se simte frate al oricărui semen, aproape de întreaga creație, animale, păsări și plante, vorbește cu înflăcărare oamenilor despre Dumnezeu și creația Sa. Este primit de papă, pe care-l cucerește prin duhul său incandescent, prin exuberanța sa fenomenală. Mișcarea tânărului Francisc de trezire spirituală, bazată pe sărăcie voluntară, compasiune față de orice creatură și dragoste chistică, ia proporții nebănuite, cuprinde Italia și se extinde în Apus, din Irlanda până în Polonia, comunități de adepți ai învățăturii sale, de asceți „franciscani”, răsar peste tot. Ordinul franciscan se naște și încheagă sub călăuzirea sa, bărbați și femei cuprinși de fervoare îl urmează pretutindeni, apar primele mănăstiri de călugări și călugărițe, după regula stabilită de el. Înainte de sfârșitul său, în 1226, el primește în trupul său stigmatele Mântuitorului, fiind venerat ca sfânt încă din timpul vieții, iar la numai doi ani după moarte, Francisc din Asissi este canonizat de papă, ordinul său întinzându-se în toată Europa.

Pe lângă aceste exemple, ce se pot înmulți, avem și ipostaze livrești ce înfățișează drumul sufletului spre centrul Ființei. Opera lui Goethe, Faust, chiar la început, ni-l prezintă pe erou într-un mare dilemă. Faust, ajuns la maturitate, „doctorul”, magistrul învățat, respectat de ceilalți, aflat pe o culme (aparentă), exclamă cu amărăciune: „Cu râvnă am studiat / Dreptul, filosofia / Și, din păcate, chiar teologia”, ca să constate că n-a ajuns la țință. Se simte inutil, golit, rătăcit: „Iată-mă, acum, un biet nebun”! El observă mahnit, precum Socrate, că de fapt nu știe nimic, este departe de adevărata cunoaștere, în față se deschide un întins deșert, care trebuie străbătut până la capăt. Dumnezeu introduce în scenă (vezi Prolog în Cer), pe Mefisto, spiritul negator, cu menirea de a dinamiza și fertiliza o existență închisă

în ea însăși. Acesta este „pactul cu diavolul”, dar încheiat, așa cum am văzut, cu voia Celui de Sus, pentru înțierea eroului nostru. Cu o luciditate rece, Mefisto îi dezvăluie cum este alcătuită lumea: „Tot ce vezi, ăst univers/ Făcut e pentru un Dumnezeu nespus/ Ce șade în veșnică lumină sus/P e noi în beznă ne-a trimis, sub toate/Iar vouă vă priește numai zi și noapte”.

Cu o înțelegere nouă a lucrurilor, Faust, nemulțumit de începutul Evangheliei lui Ioan, „La început, a fost Cuvântul”, reformulează astfel: „La început, voi pune fapta”! Sub acest semn, el începe drumul spre sine însuși: dr. Faust, cel care studiasse mai multe discipline, magistrul strălucit, care stârnea admirația studenților săi, abandonează cunoștințele anterioare, inutile, renunță la morga sa de mare dascăl (Mefisto îi reproșă: „Nu-și are și urâtul o măsură”?). El încearcă să dobândească cunoașterea prin magie (invocând Spiritul pământului), prin eros (dragostea pentru Margareta), prin toate mijloacele și sugestiile oferite de Mefisto. Faust vede însă golul din ființa sa și înțelege să-l umple cu cât mai multe fapte, neobosit, până la sfârșitul său (fapt ilustrat în Faust II). Un critic observa că, la Goethe, Faust, chiar când face involuntar răul, sfârșește prin a săvârși binele, în timp ce, la Dostoievski, de pildă, eroii, chiar când vor binele, ajung să săvârșescă inevitabil răul. Într-un târziu, în fața morții, când Mefisto îi cere prețul pactului încheiat, Dumnezeu intervine și-i acordă grația Sa: „Cine cu zel s-a străduit/ Poate să fie mântuit”. Faust, eroul damnat, sfârșește prin a fi mântuit, el simbolizează mântuirea prin faptă.

O altă ipostază o întâlnim în Don Quijote, opera lui Cervantes. Nobilul provincial Alonso Quijano, care ducea o viață modestă în satul său, La Mancha, cu imaginația aprinsă de romanele cavalești, decide într-o zi să abandoneze locul său și să pornească pe urmele cavalerilor rătăcitori. Hotărât să slujească Biserica, fiind un catolic fierbinte, să înfăptuiască dreptatea, să apere pe orfani și pe văduve, pe cei

suferinzi, el își ia titlul cavaleresc de Don Quijote de la Mancha și părăsește satul pe calul său, Rocinante, însoțit, drept scutier, de Sancho Panza, un țăran de pe domeniul său. Primul dușman pe care îl întâlnește în cale este o moară de vânt, aflată la marginea satului, în roțile căreia el vedea uriași plini de răutate, pe care cavalerul, într-un elan aparent ridicol, îi înfruntă, înarmat cu toată puterea sufletului său. El își proclamă dragostea pentru Dulcinea del Toboso, o iubită ideală, ale cărei calități le afirmă și le cere aceasta și celor din jurul său. Aventura sa continuă multă vreme, eliberează niște osândiți în lanțuri, înfruntă un leu, luptă cu toate relele, ajunge cunoscut peste tot. Cavalerul Tristei Figuri, atât de cunoscut și atât de puțin înțeles, fidel slujitor al crucii, devotat iubirii sale ideale, este mahnit și revoltat de tot ce se întâmplă sub cerul Spaniei sale. Unamuno, în eseuul său, Viața lui Don Quijote și Sancho, subliniază tragismul și sublimul lui Don Quijote, el este o figură chistică, neînțeles și batjocorit, iar aventurile și rătăcirile sa din loc în loc simbolizează lupta împotriva răului, nedreptății și minciunii. După lungi peregrinări, simțindu-și sfârșitul aproape, el se întoarce în satul său, iar aici renunță la „nebunia” sa cavaleriească și redevine Alonso Quijano cel Bun, pentru a avea cu moartea „întâlnirea cea bună” (G. Liiceanu). El este plâns cu durere de supușii săi, în frunte cu Sancho Panza, care înțeleg abia acum sufletul nobil al stăpânului lor, iar scutierul său povestește celorlalți faptele vestite ale lui Don Quijote, ca și când ar dori să pășească pe urmele sale.

La capătul incursiunii noastre, putem afirma că metanoia, calea spre desăvârșire, nu este ceva abstract, un lucru în sine, dobândit într-un turn de fildeș, într-o „Castalie” aflată departe de lume. Ținta ei este armonizarea cu semenii și apropierea de Dumnezeu, sfârșitul oricărei căutări spirituale autentice. Sf. Ignacio de Loyola mărturisește: toate eforturile noastre sunt orientate „ad maiorem Dei gloriam”.

LINIȘTEA SPERATĂ (POEME)

Adrian BOTEZ

Descântec

lin pelin
netrebnic chin
trece gardul la vecini
nu tot mie să-mi dai spini

căci îs mulți de se cer sfinți
io-s bătrân de cei cumiști
vreau atât: între petale
floare gazdă s-aflu-n cale

și-oi sta-n floare înflorit
de nimeni înghesuit
floarea fie-mi rugăciune
nu s-aprindă niciun nume

tăinuind doar cu Hristos
aflu-mi suflet mai frumos
tăinuind cu Maica noastră
să deschid în cer fereastră...

Mi-este somn și dor de lună

mi-este somn și dor de lună
turme-n stele se adună
mi-este somn și dor de soare
umblă ceasuri să m-omoare

nu mă da – neică stejar
unge-mă pe piept cu jar
iar tu – bradule din munte
fă-mă rege cu-a ta frunte

Mărturisire

am zburat din lut în stele
n-am luat decât vise rele
vise rele – insomnii
magii ne-au uitat copii

nu-nțeleg și tot nu plâng
crugurile-n cer se frâng
ochii-s plini de praf de stele
acum joc doar între iele

Dincolo

dincolo e liniște
miroase a pajiște
făclii ard – cântă lăută
tronul verii o ascultă

totu-i parcă sub velință
toate-s bună-cuviință
totu-i lin – totu-i vocală
toate-s bună-rânduială

... dincolo nu-s întrebări
doar suflet și luminări...
și-n sfeșnicul de cleștar
arde-o lacrimă – altar

ai ajuns de-unde-ai plecat
ochii ți s-au suflecat
gândul nu te tulbură
umbre nu te-rvolbură:

o pădure de lumină
arde-n toi Crai și Regină
arde lin – ca o poveste
Strămoșul a tot ce este...

☆

nu este iarnă – nu e vară
nu-i înăuntru – nici pe-afară
nu e dincolo – nici pe-aici:
o lume e de licurici
când foarte mari – când mult prea mici...

Taina

cocoșul uite - -a cântat
stih am scris și l-am uitat
am pierdut somnul în noapte
dimineața mă va arde

trag cu ochiul la perdele
și-mi deschid vinele mele:
sânge scot și scriu umil
tot ce-aud sub flori de Nil

taina mea – la nimenea
avuția-i tot mai grea
și de vrei să mă culegi
caută la bătrânii regi...

nu e moarte – e scrisoare
nu-i păcat – ci lăcrimare
nu e ceas – ci e durere:
n-am – acum – ce – cui – a cere

☆

alcalină – dulce vină
m-ai adus iar în lumină
dar nu voi păcătui:
vreau să văd
și vreau a ști!

ESEIST ȘI REPORTER - RONI CĂCIULARU

Ion CRISTOFOR

Născut la Bacău, la 8 martie 1939, Roni Căciularu, își va face studiile universitare la Facultatea de Litere (Filologie) din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, unde și-a susținut lucrarea de licență cu titlul „Reportajul literar și Geo Bogza”. În perioada 1963-1966, a fost profesor de limba și literatura română. O profesie pe care o va părăsi cât de curând, fiind atras de mirajul gazetăriei. Încă din anii de facultate a colaborat la presa locală băcăuană (ziarul „Steagul Roșu”), practicând toate genurile gazetărești; a realizat emisiuni de radio, locale și naționale.

A continuat să rămână fidel limbii române și scrisului și după plecarea în Israel, în anul 1983, unde a devenit Secretarul general al Uniunii Originarilor din România. În această calitate, Roni Căciularu a desfășurat o amplă campanie de cultivare a limbii și culturii românești, organizând numeroase manifestări culturale. Va continua să păstreze legăturile cu țara de baștină, desfășurând o vie activitate publicistică, mai ales în presa băcăuană („Deșteptarea”, „Ziarul de Bacău”, „Observator”, „Informația Bacăului”). Colaborează frecvent cu presa de limbă română din Israel, în special cu ziarul „Viața Noastră” (iar mai târziu, până azi, la „Jurnalul Săptămânii” –n.r.)

În 2013 se va impune cu volumul „Dragoste și parfum de portocală”, o carte ce are ca subtitlu „Salutări din Tel Aviv”. Nu e deloc întâmplător subtitlul, căci Tel Avivul e orașul de reședință al scriitorului, iar marea metropolă israeliană constituie una din constantele spirituale ale acestui volum. Portul de la Marea

Mediterană e un veritabil „oraș tentacular”, care îl fascinează până la obsesie pe scriitorul originar din orașul lui Bacovia. Printr-un reflex proustian, Roni Căciularu își amintește mirosul portocalelor pe care le savura în iernile copilăriei petrecute la Bacău, portocale pe care se afla inscripționat termenul Yaffo. „Primul meu contact cu Yaffo e de când eram copil, în România, la Bacău. Habar n-aveam ce este, de fapt, acest Yaffo, un nume cu sunet oriental și insolit. Dar aromele unei portocale, prima din viața mea și gustul acela răcoros, dulce-acrișor, erau de poveste de iarnă. Și a rămas

întipărit în sufletul meu numele acela, fără să-l cunosc măcar, fără să-l înțeleg ca acum. Nu știam, pe atunci, că portocala aceea vine dintr-o țară a verilor permanente. Știam doar că e de undeva de departe, dintr-un loc numit Yaffo. Scria pe portocală cuvântul acesta misterios, de poveste, de rugăciune, de Biblie.”

Scriitorul descoperă acum locul mitologic descoperit grație parfumului depărtării, constatând că Yaffo e „parte indestructibilă a Tel Aviv-ului”, o faleză lungă de vreo doi kilometri, cu livezi de citrice

(„pardesuri”), cu o mitologie pe care scriitorul o recitește cu o admirabilă erudiție și pasiune. Această metropolă va deveni de altfel subiectul obsesiv al scrierilor sale, descriindu-i inspirat părțile sale luminoase sau cele mai întunecoase.

Roni Căciularu ne aduce în fața ochilor un oraș fascinant, o metropolă a băncilor, dar și o capitală a culturii. Talentatul reporter procedează aidoma unui regizor de film neorealist, prin decuparea unor secvențe revelatorii din viața mării metropole, cu întreaga, diversă ei coloratură umană.

Recentul volum intitulat „Hoinar de suflet halandala” (Editura Saga, 2017) reia explorarea pasionantă a vieții orașului Tel Aviv. În prima secțiune a cărții „Hoinar de suflet halandala”, cea care dă titlul volumului, elogiul orașului său de suflet, Tel Aviv-ul, primește accente de veritabil poem: „Tel Aviv-ul este un oraș fascinant! Energic. Dramatic. Languros. Sălbatic. Frenetic. Eclectic. Multicolor și sonor. Tumultuos, uneori obositor, dar și plăcut. Cu oaze de tihnă, de deconectare, de odihnă... Este exuberant și amețitor, melancolic și nostalgic.” Această avalanșă de epiteze va fi explicată în secțiunile următoare ale acestei fabuloase, sentimentale cronici a metropolei de la Mediterana. Deși îndrăgostit până

peste cap de acest oraș fabulos, Roni Căciularu este un spirit lucid și obiectiv, care știe că orice mare oraș este în sine o imago mundi, un inevitabil loc al contrastelor. Tel Avivul este văzut de Roni Căciularu sub toate aspectele sale, „cu bune și rele, cu bătrâni și tineri, cu cerșetori și cu magnați, cu mașini luxoase, ori chiar rable”, un oraș extraordinar, „frumos și urât și plin de contraste, catifelat și aspru, aristocratic și popular, dinamic și liniștit, ultramodern și mizerabil.” Un oraș în care industria de diamante este regină, alături de un rege și mai puternic, energic și în deplină dezvoltare, denumit High tech”.

Fascinat de frumusețea magnetică a orașului, Roni Căciularu nu ezită să-i descifreze și aspectele mai întunecate, evitând convenția reportericească, în favoarea surprinderii oricărei fărâme „de autenticitate, de natural și neprevăzut, de inedit”. Căci reporterul are un ochi sensibil mai ales la „freemătul vieții”, la „romanele străzii”, cu „conflictele și banalitățile ei”. Altfel spus, el caută înainte de toate adevărul. Iar adevărul „nu e numai tandru și frumos. Urâtul nu predomină, dar există”. Ochiul de Argus al reporterului pătrunde și în locurile întunecate, rememorând un loc în aparență bizar, cum ar fi vechea stație centrală de autobuze (Tahana Merkazit), acum acest „frenetic furnicar” fiind complet transformat. Dar lumea „pestriță, vie, multicoloră” de altădată, populată de „pișicheri, de negustori de haine și de suflete”, „de femei ușoare și de cerșetori” refuză să dispară cu totul, căutându-și refugiul în alte locuri, cum ar fi „strada Neve Șaanan și cele din împrejurimi”. Descrierea acestor locuri pestilențiale e făcută cu un ochi de romancier atras de sordid, de aspectele întunecate ale existenței, amintind, pe alocuri, lumea Cuțaridei lui Eugen Barbu. Capitolul „Barbar cânta femeia aceea...” multiplică și nuanțează impresiile culese din

„Imperiul crimei, al drogurilor, al declasărilor și al strâmbătății”, infern social abia sugerat în capitolul anterior.

În chip evident, reporterul refuză convenționalul și sclipiciul reclamei turistice, preferând să descrie viața reală, trepidantă, adeseori dramatică a marelui oraș. Altădată, scriitorul, atras mereu de autentic, de freemătul vieții profunde, ne introduce în casa și în biografiile unor oameni de excepție, trăitori în marele oraș. Descoperă cu uimire personaje fabuloase, ca pictorul Baruch Elron, originar din România, meditănd, ca un veritabil critic de artă, asupra semnificațiilor artei acestuia în capitolul intitulat „Cu Baruch Elron la Salon d'Automne”. În alt loc, în Doctor, amant, pușcăriaș și trubadur, ne oferă portretul unui personaj de roman balzacian, doctorul băcăuan Avram Crețu. Alte figuri umane, de excepție, sunt: Nicu Nitai, surprins în decorul Teatrului „Karov”, un actor („venit pe meleaguri israeliene de la București, la vârsta de 30 de ani!”) și Shlomo David, un intelectual ce s-a manifestat ca organizator al unor mari grupări românești din Israel, ca „rafinat artist al culiselor politice”.

Altădată scriitorul surprinde, în trei memorabile secvențe, întâlnirea evreilor originari din Bacău, în memoria celor vreo două sute de prieteni revenind „orașul copilăriei și primelor iubiri, al melancoliei, al devenirii, al prieteniiilor de altădată.”

Roni Căciularu se dovedește încă odată un scriitor atras de sondarea sufletului omenesc, un întreg volum, „Cafea și fum de țigară” (editura Rexlibris, Sydney, Australia, 2017) fiind dedicat descoperirii unor oameni și artiști de excepție, aparținând „tribului” românesc din Israel: iluștrii gazetari Marius Mircu și Al. Mirodan, poetul Shaul Carmel (supranumit „un bulldozer”), umoristul Dorel Schor, valoroasa prozatoare Magdalena Brătescu, rafinata eseistă Gina Sebastian Alcalay. Poetul și criticul de artă

Zoltan Terner e prezentat ca autor al eseului monografic „Liviu Lăzărescu - o aventură picturală”, dar și ca autor al cărții „Lumea de sub pod și zarva ei”. Incitante sunt și convorbirile cu pictorițele Miriam Cojocar și Liana Saxone-Horodi, cu artistul fotograf, de excepție, Natalie Schor. Nu mai puțin pasionante sunt secțiunile dedicate ieșeanului Mihai Batog-Bujeniță (ziarist și scriitor satiric), lui George Roca (poet de origine ardeleană, trăitor în Australia) și băcăuanului Constantin Ciosu, un caricaturist prestigios.

Toate aceste portrete sunt alcătuite prin intermediul unor convorbiri, dar și a unor prezentări critice care însoțesc interviurile. Roni Căciularu dovedește nu numai empatie față de personajele cărții sale, ci și un gust artistic educat, capabil să mediteze asupra unor domenii diverse, cum ar fi literatura, arta plastică sau cea fotografică. Autorul volumului „Cafea și fum de țigară” (2017) se dovedește un om de gust, de vastă cultură, generos cu valorile (umane sau artistice), sensibil în fața suferinței semenilor.

Reporterul este dublat mereu de un fin eseist, capabil să sesize și să pună în valoare specificul unei opere. Demnul urmaș al lui Geo Bogza, strămutat la Tel Aviv, explorează nu atât munți și râuri, ci, cu predilecție, caractere, personalități și medii sociale diverse.

Nu în ultimul rând, se cuvine să remarcăm frumoasa limbă românească pe care o mănuieste acest locuitor al Israelului, la antipodul semidoctilor ce au invadat ecranul televizoarelor și pagina ziarelor de la noi (din România - n.r.). Nu-i lucru de mirare, dacă ne amintim că evreii s-au dovedit mereu specialiști ai limbii române, ca lingviști sau ca scriitori de talent. Indiscutabil, unul din cei mai prestigioși din această lungă listă de scriitori evreo-români este și Roni Căciularu.

PECETI LUMINOASE

Octavian MIHALCEA

Poemele lui Dumitru Ichim fundamentează

perpetua căutarea a Adevărului, apropierea de cele sacre, inexpugnabile. Astfel ne aflăm pe drumul ce are ca finalitate contopirea cu Ființa, cu Numele Focului mereu invocat. Asistăm la integrarea în fecunda atmosferă care învăluie esențiala problematică proprie acestor

maximale pătrunderi în lumea Esenței. Decriptând mai întâi misterele contingenței, putem accede în arealul subtil unde primează criteriul diferenței de nivel ontologic. Aici, sacrul nu mai poartă aparența unui misterium tremendum ci se înfățișează eclatant, conform regulilor Transcendenței: „Și mie îmi este dor de zborul pur/ fără de aer, fără aripă,/ fără de umbră din nou ca să fiu,/ numai luminii spunându-i numele,/ fără ieri, fără mâine, fără târziu/ totul atât de rotund,/ însă pe multe de clipă”. În lumina acestor adevăruri putem înțelege mai ușor traseele existențiale pământene.

Chiar și negativitatea are rolul ei bine integrat în cadrul logicii supramundane, greu de pătruns în stadiul nostru de ființe aflate considerabil sub influența unei durate relative: „...și deodată cele văzute și nevăzute/ s-au transformat în ceasuri:/ ceasuri de foc, de aer, de apă/ ceasuri de jder, ceasuri de frasin/ Poveștile se strâmbau în ceasuri de faianță/ și toate păsările dădeau ocol unui imens cadran./ pretutindeni ceasuri, ceasuri, ceasuri...// Nu mă preschimbați în orologiu,/ rogu-mă vouă cu izvoare și biserici de lemn!/ Brațele mele nu le pot îndrepta spre orele nopții.//”. Pentru elevare, se impune evadarea

din universul opacității și căutarea neîntreruptă, aflarea pe Cale, reamintirea.

Versurile propuse de Dumitru Ichim oglindesc înalte precepte religioase, sublimarea artistică invitându-ne la ample introspectări soteriologice. E vizată

refacerea metafizicelor legături primordiale și treptata reamintire a bazelor ființării. Natura perisabilă ce caracterizează materia contribuie la complexitatea procesului de pătrundere a tainelor, suferința umană purtând o misterioasă pecete în tot acest demers inițiativ: „Crezi tu?/ Cred, Doamne ajută necredinței mele/ și dacă poți,/ să nu mă mai pândească/ nici iarba și nici steaua,/ iar peste florile-mi de gheață,/ ce vor să Te cunoască,/ trage la noapte, când mă rog,/ ca pe-un amin – perdeaua//”. Fiorul divin, consubstanțial omenescului, va trebui să primeze în raport cu atât de cronicizatele drame ce compun imprezvizibila condiție umană. Cu toate că uneori seamănă cu o vale a scurtei plângeri, parafrazându-l pe Teodor Păcă, semnele imaculatei spiritualități sunt peste tot.

Oamenii trebuie doar să aibă puterea de a le recunoaște. Urmărim idealul redempțiunii, integrator. Nelagodirea invocată de Dumitru Ichim e starea de la care trebuie să plecăm pe calea dobândirii darului Christic: „Veniți de luați lumină!/ toată lumea se închină./ Inimi – clopotele bat/ că Hristos a înviat./ Îngerii în ceruri cântă/ către Născătoarea Sfântă/ bucuria ce-au aflat/ că Hristos a înviat./ Ziua Paștelui vă fie/ sănătate, bucurie/ și cu noi cântați frumos/ Azi a înviat Hristos!//”. Toată această căutare a fundamentelor e învăluită de Dumitru Ichim cu adierea pregnantă a verbului poetic. Acesta poate ilustra și dureroase frământări existențiale aflate neabătut pe drumul aflării Adevărului: „Mi s-a rătăcit inima/ atât de departe/ că tare mi-e frică/ dar nu de prăpastie - / că am căzut destul,/ și nici de moarte - / că i-am dormit destul în pățul - / ci de Tine//”. Prin re-întemeierea sacramentală, omul își află Rostul, bucuria comuniunii întru Logos.

Cere-i pământului iertare

Cândva, demult, când eram blânzi
Ca ochii soarelui de-amiază,
Când le dădeam celor flămânzi
Din când în când un colț de rază,
Când haina noastră, cea cârpită
I-o întindeam celui ce n-are
Nici mămăligă și nici pită,
Nici ghemotoc prin buzunare,
Când lumea nu era pierdută
Pe sub frânturi de nelumină,
Când n-alerga după cucută
Care să-i cânte în surdină,
Și Dumnezeu era mai vesel!
Acum privește și suspină.
Ia harul Său, pe tot și țese-l
Chiar nu ți-e sete de Lumină?
Cere-i Pământului să-ți deie
Iertarea ca pe-o mare taină.
Nu-l amăgi cu o scânteie.
Du-te și cumpără-i o haină!

Drumuri

Tu vii dintr-o lume bolnavă de dor,
Eu vin dintr-o noapte prelungă și grea.
Aceași durere ne gustă ușor...
Tu vii ca un zâmbet...eu vin dintr-o stea,
A cărei lumină e vis și amor...
Și iată... ne scurgem prin timpuri egal
Cu lacrimi de frunze și frunze ce mor...
Tu vii din adâncuri...eu vin dintr-un val.
Tu vii dintr-o clipa ce moare curând,
Căci timpul în toate e veșnic stăpân.
Eu vin dintr-un cântec aproape flamând...
Pe calea Luminii tu vii... eu ...rămân.

Nu stinge felinarul

Nu stinge felinarul. Nu se știe
Când e nevoie de lumina lui
Firavă ca un punct pe o hârtie!
Încă ceva... Nu-l agăța în cui.
Așează-l pe o lacrimă mai veche,
Care abia se vede pe sub praf.
Să nu te culci nicicum pe o ureche
C-aprinzi un felinar c-un epitafl!

GLASUL MUZEI

(Poeme)

Constantin MOSOR

Nu-i felinaru-acela din perete!
M-ai înțeles greșit! Îmi pare rău.
Acum mi-e frig dar și mai mult mi-e sete
De felinarul sufletului tău

Toamna la fântână

Ieri, toamna s-a oprit lângă fântâna
Din care bea și timpul când i-e sete!
Dar ce minunăție! Și-au dat mâna,
Apoi și-au spus povești pe îndelete.
Toamna avea bagajele-n spinare!
Și le-a dat jos doar peste multe ceasuri.
Poate în lungă ei peregrinare
N-a mai făcut asemenea popasuri.
Toamna lângă fântână! O poveste
De dragoste! Ce dragoste curată!
Se bucură copacii, sus, pe creste...
Fântâna e puțin îngândurată!
Păstrează un secret! Doar vântu-l știe!
Ce face dacă toamna cu glas tare
Îi cere un pahar cu apă vie?
Va trebui să-i spună că nu are!
Nu va urma o ceartă. Blânda toamnă
Îi va întinde-aceeași caldă mână
Și, mai apoi, ca o distinsă doamnă
Va coborî toți norii în fântână!

Din suflet nu se fură cărți

Pentru același prieten spre îmbărbătare
Iubiți-i pe poeți așa cum sunt...
Unii nu strălucesc pe dinafară,
Dar au în suflet glasuri de vioară
Chiar dacă timpul i-a săpat mărunt.
Poetului nu-i da însingurări!
Dacă bolnave clipe-i ies în cale,
Clipele lui pot fi și ale tale.
Iubește-l...și nu pune întrebări...
Așează-i lângă frunte doar povești
Curate și mereu înălțătoare.
Minte-l că e frumos ca o culoare
Pictată de condeiele cerești!
Și dacă pleci departe nu-l răni
Ca mai apoi să-l cauți pe sub spuză
Căci, un poet îndrăgostit de muză,
Nu cu tăceri se va putea hrăni!
Dacă te risipești prin alte părți,
Să ieși cu tine unele poeme
Ascunde-le în suflet! Nu te teme!

Din suflet niciun hoț nu fură cărți!
Fii muza lui... Presimt că înțelegi
Altfel...poetul nu va fi în stare
Să spargă călimara cu-ntristare...
Și va pieri...iar tu cu ce te-alegi?

Glasul muzei

Tu, lacrimă, ce știi despre tristețe?
Eu știu că-ți-este rudă-apropiată!
Spune-i c-o rog să nu mă mai răsfețe.
N-ajunge cât a fost de mângâiată?
Mi-a adormit la ușă astă noapte
Eu am un nou condei și am o muză
Care mi-a pus speranță peste șoapte.
Dacă-mi forțează ușa...n-are scuză!
Tu, lacrimă, de ce nu pleci în lume?
N-am să aduc o iarnă pentru tine.
Eu am de scris...Cuvintele nu-s glume
Din care poți să storci niște suspine.
Lasă-mă să fiu vesel astă seară.
Măine vedea-voi eu ce-o să mai fie.
Dacă tristețea vine să mă ceară,
Pun timpul să-i recite poezie.
O poezie lungă ca să plece
Eu să așez în mână dreaptă tocul,
Tu, lacrimă, tu, du-te și-o petrece,
În timp ce glasul muzei îi ia locul!

Lecția de iubire (2)

Din frunzele bolnave de rugină,
Toamna își face haină, una nouă
Vântul a luat în brațe o tulpină...
O ține strâns cu mâinile-amândouă!
Bag seamă că tot el a ncovoiat-o
Când a adus cu el o grea furtună.
Azi i-a cerut iertare și-antrebato
Nu mai știu ce...dar iată-i împreună.
Toamna își face cruce căci tulpina
S-a îndreptat chiar de la rădăcină!
Vântul smerit își asumase vina
De-ai fi furat chiar niște ani lumină!
La oameni rar se-nnâmplă să își ierte
Greșelile încetul cu încetul.
Cuvintele au învățat să certe!
Doar muzele își mângâie poetul!
Muza călătorește înspre ceruri.
Poetul o așteaptă-n prag de toamnă.
Poemul său nu croșetează geruri...
Căci muza lui e-o-nălțătoare doamnă.

LECȚIA DE PSIHOLOGIE

George Terziu

Doamna Clara este o femeie decentă, care în timpul vieții a avut mai multe porecle:

Filozoafa, Freud, Matre, Poeta. În fiecare din acestea se putea regăsi. Tinerețea a însemnat și anumite porniri boeme, cum ar fi purtarea unei genți sau poșete fără fund, numai așa de amorul artei, cât și a unui tricou imprimat cu un schelet, de genul celor puse pe stâlpi. Cu textul: nu atingeți, pericol de moarte. Le făcuse chiar ea, printr-o metodă simplă, cu un șablon prin care pulveriza vopseaua. Aparatul era făcut chiar de ea din două mine de pix lipite, una intra într-un borcănel cu vopsea etc., etc.

Doamna Clara are o fată, Liliana, fată simplă, frumoasă, cu un început de zâmbet sarcastic pe față. Comunica destul de sec cu mama și asta de când creștea, creștea, creștea. Avea cam cu 4 cm mai mult decât mama, psiholoaga. Doamna Clara profesa psihologia la Liceul Eminescu, Liliana era elevă în clasa a IX-a la Liceul Slavici. Să nu zică cineva că este protejată de mama.

De când divorțase, doamna Clara era un permanent izvor de învățături pentru fiica ei. Îi plăcea mai ales să repete, de parcă asta ar fi făcut toată viața:

- Nu trebuie să faci niciodată deosebire între oameni. Acuma avem voie să spunem, pe vremea mea nu aveam voie, că oamenii sunt egali în fața lui Dumnezeu! Înțelegi? Educația oferită de mamă în decursul timpului era corectă și mai conținea: să nu furi, să nu minți etc.

Numai că într-o bună zi Liliana venise îmbufnată acasă și replică mamei:

- Să știi că este foarte greu să spun numai adevărul, cum m-ai învățat! I-

am spus unui coleg la școală că e tâmpit, chiar e tâmpit, și m-a lovit cu ghiozdanul în cap!

- Da de ce naiba i-ai zis?

- Păi dacă m-ai învățat să spun adevărul!

Doamna Clara amuți. Nu se așteptase la asta. Își aminti însă de nenumăratele momente din viața ei, atunci când spusese ce gândește și câte probleme au urmat. Dar atunci... cum să spună fetei că e bine să mintă? Să o învețe să mintă? Poate că porunca aceea din Biblie este ca o lege care nu are și normele de aplicare, cum se întâmplă frecvent la guvernul actual. Poate că Dumnezeu, în lumea Lui, are această posibilitate, doar acolo, în cer, toți sunt sfinți. Dar aici...

Pentru prima dată doamna Clara nu a știut ce să spună fetei și mai bine a tăcut.

Dar ieri s-a întâmplat ceva și doamna Clara era obsedată. Trecând din întâmplare prin parcul central, pe undeva pe lângă fântânile țâșnitoare, pe o bancă, fiica ei, unica ei fiică, discuta atentă cu un băiat. Asta nu era problema, mereu își imagina că va apărea un băiat în calea fetei ei. Dar pândindu-l de după o tufa, văzu cu surprindere că băiatul este mai scund decât fata ei. Și arăta ca dracu, scuze de expresie. Cu nasul cârn și fața osoasă. Tuns cocoș, părea chiar urât. Cu pantaloni în două culori etc, etc. De parcă din tot orașul ăsta fata ei nu putea găsi un băiat mai de soi. Acuma nu Brad Pitt, dar nici așa! Observă apoi că în zilele următoare fata venea acasă parcă tot mai îngândurată și cu o paloare ciudată pe față. Și apoi...

- Mamă, tu ai fost îndrăgostită de tata?

Doamna Clara încremeni.

Îndrăgostită în nici un caz. Poate excitată. Și pentru că trebuia să lămurească lucrurile urgent, își luă fata pe departe:

- Da ce, tu ești?

- Cine știe, poate... zâmbi Liliana misterioasă.

- Uite care e treaba, fată, o luă atunci direct doamna Clara. Te-am văzut acum câteva zile pe o bancă în parc. Era un băiat mai scund ca tine. Despre el e vorba?

- Da, despre el! Tonul ferm al fetei o convinse pe doamna Clara că răul trebuie tăiat din rădăcină.

- Măi fată, dar de ce naiba în orașul ăsta mare, nu ai putut găsi și tu pe cineva mai arătos? Că ăla arată ca o zdreanță. E urât, ce mai!

- Aha, răspunse fata. Și își privi mama drept în ochi. Și o privi, si o privi...

- De ce mă privești așa, tu nu vezi că ești drăguță? Poți fi prietenă cu orice băiat, dar nu cu ăsta!

- Înțeleg, spuse fata șoptit. Știi ceva, mamă? Tu mereu și mereu m-ai învățat să nu fac deosebire între oameni. George e un băiat deosebit, aparte. Am ce vorbi cu el, citește mult. Uit cum trece timpul cu el. Și uite ce cred eu: și pe băieții urâți trebuie să-i iubească cineva. Ce zici?

Și își luă gentuța, trântind ușile. În urma ei, doamna Clara rămase înmărmurită. Nu mai înțelegea chiar nimic.

PAȘI PRINTR-O CTITORIE

Veronica BALAJ

De fapt, ar trebui să fi folosit pluralul și să spun, pași prin mai multe ctitorii, întrucât spațiul mirific al Văratecului asta cuprinde. Ar fi de... neignorat ambientul special susținut de misterul Pădurii de Argint numită astfel de poetul național, de dulcea, ocrotitoarea și împăciuitoarea atmosferă monahală. Ar mai fi clădirile mănăstirilor gravate cu sfîntenie, adică puterea de-a învinge vremile dar, despre acestea s-a consemnat mult și pe măsura importanței lor, iar acum, a venit rîndul să fie înscrisă în acest patrimoniu o altă ctitorie. Una nouă.

Termenul ctitorie sugerează desigur mai întîi, respect și plecăciune admirativă. De data aceasta, întrucât este vorba de o ctitorie contemporană, lucru care pare nepotrivit cu viața noastră în care auzim mai mult de... căpătuială, mă simt obligată a face câteva precizări, a vă invita la experimentarea unei stări de mirare. Nu tulburare, nu fior admirativ, nu imbold să mai faci și alții asemenea gesturi.

E vorba așadar de o ctitorie în cel mai exact sens. Centrul Cultural Spiritual Văratec, lăcaș care are la temelie un legământ de iubire. O puteți lua și ca pe-o omenească dorință de dăinuire în timp a sentimentelor de dragoste, putem accepta și nota romantică a motivului care a dus la startul acestei construcții. Aleasa sorții, căci, nu oricine are șansa de-a semna o ctitorie, ei bine, a fost doamna Emilia Țuțuianu, psiholog, poetă, editor și iubitoare de cultură. L-a cunoscut și i-a sugerat domnului Dinu Sfrijan, un român emigrat mai demult în Anglia, care dorea să lase în memoria iubitei sale soției, Sheila Margaret Richardson, întru neuitare, un semn dăinuitor, i-a propus deci, construirea unei locații cu scop cultural. Ba mai mult, un spațiu de perpetuă înnodare spirituală a vremilor. Ideea de rămânere în timp a fost punctul motivațional. Apoi, lucrurile s-au derulat din ce în ce mai

acroșant. S-a ales ca locație Văratecul. Trebuiau aprobări, desigur. Proiectului i s-a alăturat cu tot sufletul și dăruirea Maica Stareță Iosefina Giosanu susținută și de Consiliul mănăstirii, astfel încât se întocmesc actele pentru construcție, în preajma locului unde fusese casa Veronicăi Micle. Menționând aceasta, am intrat deja în istoria culturală și spirituală a locului.

Fazele prin care trece ridicarea unei clădiri care trebuia să respecte linia tradițională, însemnele arhitecturale din zonă, ar putea fi încă o pagină scrisă cu litere de devotament din existența acestui lăcaș. Responsabilă pas cu pas cu împlinirea acestora fiind dna Emilia Țuțuianu, sub cuvânt de onoare față de finanțatorul Dianu Sfrijan. Așa încât, în mai puțin de un an, în iulie 2017, clădirea este finalizată, interiorul de asemeni pregătit să-și primească oaspeții, oameni de cultură care vor susține activități specifice, precum a fost destinat dintru început.

La sărbătorirea unui an de la înființare, 28-29 iulie, 2018, Centrul Cultural Văratec a găzduit un summum de întâmplări Sub semnul lui Mihai Eminescu. Intrarea în clădire nu va fi fără emoții, vă asigur. Aspectul elegant și totuși cu patina vremii, minuțiozitatea cu care s-au consonat lucrările cât și însemnele, încrustate în vitralii, (colorit și formă preluate din tradițiile locului), sunt de o perfecțiune exemplară. Admiratia te ține într-o mirare continuă. Cum adică, azi?! Se poate așa ceva? Dintr-o donație?! În numele culturii?! Un prim argument, este o pisanie scrisă pe o carte format mare, care te întâmpină pentru a ști de la bun început unde anume te afli: într-un loc binecuvîntat de iubire... „cu intenția de a lumina, a așeza și a rostui vieții de obște, pentru a păstra identitatea și tradițiile culturale locale întru bucuria sufletului”. Dacă se-ntîmplă să bată chiar atunci clopotele mănăstirii, luați-o ca pe-o binecuvîntare.

Zilele organizate sub egida numelui marelui poet care și-a purtat și el pașii pe aceste locuri, au fost organizate cu aceeași minuțiozitate. În primul rînd, oaspeții, veniți de la București, Viena, Iași, Piatra Neamț, Timișoara, au avut prilejul să viziteze pe îndelete întregul complex înțesat de mărturii adăpostite în sălile clădirii. Expoziție de pictură, antreuri, birouri, fotolii, (în stilul vremilor apuse, dar foarte bine executate în zilele noastre), scrinuri, sfeșnice din argint, dăruite de regretatul colecționar ieșean, Dumitru Grumăzescu, sala cu obiecte care au aparținut Saftei Brâncoveanu, (născută la anul 1776, ca fiică a lui Teodor Balș). Și ea este considerată un alt ctitor din Văratec, întrucât a donat pămîntul pe

care-a fost construită prima mănăstire din acest perimetru monahal. Covor de epocă donat tot de către ea, o ladă tradițională și apoi... intrând în Salonul Literar, te întâmpină statuia poetului Mihai Eminescu, în bronz, cu o carte sub braț. Lucrare semnată de sculptorul Lucian Tudorache, din Piatra Neamț. O altă lucrare, tot din bronz, la fel de impozantă și misterioasă este bustul Sheila Sfrijan, din salonul cu același nume, amenajat la parterul muzeului și dedicat soției ctitorului Dianu Sfrijan.

Oriunde pășești nu contenești a te minuna, pui întrebări, rămâi perplex de admirație și... taci. Doamna Emilia Țuțuianu, delicat, fără emfază și laudă, secondată de domnul Dorin Dospinescu, o persoană foarte discretă, elegantă în atitudine și foarte implicat, abia dacă deconspiră că ea, doamna, poeta menționată mai sus, a fost și coordonatoarea directă a constructorilor, găsindu-și timp și pentru a face rost de donațiile expuse, obținând înscrisuri, cărți rare de patrimoniu. Strădania sa de om al bibliotecii, iubitor de cultură și scrieri, este o parte din ctitorie. Maica stareță Iosefina, mereu amabilă și zâmbitoare, aș spune că e prezentă în mai multe locuri în același timp pentru ca totul să fie perfect.

În fine, a sosit ora, ziua evenimentului. Sâmbătă, 28 iulie a anului 2018. Să spun drept, nu mă așteptam să fie atât de multă lume în Biblioteca Mihai Eminescu de la etaj. Au fost necesare scaune aduse în plus. O sală peste care plutea fără voia noastră, un aer de misterioasă legătură cu alte vremi.

Cuvântul de deschidere al Emiliei Țuțuianu și al Maicii Starețe Iosefina Giosanu, ne confirmă din start că nu am bătut atâtea cale fără a avea parte de merituoase alte surprize intelectuale. Prima confirmare vine de la eminescologul Teodor Codreanu. Echilibrat, fără patimă, susține o nouă teorie, perfect plauzibilă, Eminescu, incorect politic, care-i de fapt și titlul tomului pe care îl prezintă și pe care îl va dona Centrului unde ne aflăm. Teoria domniei sale este foarte modernă, apropo de actuala senzație făcută de, political correct, dinspre americani venind întreaga țesătură de păreri și argumente. Cartea merită să circule, specialiștii pot face încă multe congrese dezbătând opera poetului, publicistului, prozatorului, jurnalistului politic Mihai Eminescu. Vor avea multe de aflat.

Vine la rampă, mult așteptatul, cunoscutul cercetător al operei eminesciene din manuscrise, domnul Nicolae Georgescu. În privim cu toții ca pe un colos intelectual deși, nu vrea să fie în primă atenție, e de ajuns să deschidă discuția, să aducă un argument și... ne-a făcut admiratorii domniei sale. A adus în dar instituției organizatoare, câteva dintre volumele care poartă semnătura sa. Ne uităm cu jind la ele. Ne reține atenția titlul, Cu Veronica prin infern. Celelalte tomuri sunt doar o parte din numărul celor scrise de domnia sa, o viață întreagă după cercetări îndelungi a cernelii, a sensurilor,

a grafiei, și literelor care alcătuiesc scrisul eminescian, după cum bine știm cu toții. Distinsa sa soție, dna Doina Rizea, literat de marcă de asemeni, ne va încânta și ea cu detalii din lumea scrisului completând volubilă, imaginea unor intelectuali de clasă înaltă. Oaspeții din sală, află că sunt poeți din zonă dar și unii veniți de la Vaslui, profesori universitari din Iași, cu toții sunt marcați de o sfioasă încântare intelectuală. Vizibilă.

De dincolo de fruntariile țării, a sosit până aici, la Văratec, la centrul Cultural Spiritual, eminescofilul, cum îi place să se definească, domnul Dan Toma Dulciu. Susține și dumnealui o lucrare cu idei noi. A studiat arhive, a comparat certificate medicale, medicamente folosite în vremea poetului pentru a scoate la lumină un tom intitulat, Nevropatii atipice Aspecte de patologie informațională. Referitoare la Eminescu, desigur. O impresionantă arhivă pusă în pagină, un discurs ferm, cu o logică imbatabilă. Volumul poate deschide o nouă formulă de cercetare în continuare a existenței lui Eminescu. Cartea este în ediție bibliofilă, în număr de 26 de exemplare, hors commerce, numerotate de la 1 la 26, purtând semnătura autorului, datorită cu titlu gratuit prietenilor și colecționarilor. Centrul Cultural Spiritual Văratice unde ne aflăm, beneficiind fără îndoială de exemplarul cel mai sugestiv numerotat.

Un punct impresionant al manifestării a fost prezentarea filmului cu Zoe Dumitrescu Bușulenga, care s-a retras în ultimii ani aici, în acest binecuvântat loc. Vocea sa, gesturile, răspunsurile au adus în sală o stare emoțională specială. De asemeni a fost prezentată de către Anton Fabian cartea-mărturie, convorbirea cu Zoe Dumitrescu Bușulenga, Maica Benedicta, cum s-a numit după călugărie. Ziua s-a întregit și s-a îmbogățit cu încă un moment. Gândit tot pentru a dăinui. Emilia Țuțuianu a adus de la Iași, un tei auriu, vlăstar din teiul din Parcul Copou.

Sădirea acestuia în curtea Centrului Cultural Spiritual este chiar o replică ingenioasă la lupta cu trecerea timpului... Parfum de epocă magică... Nu departe, la câțiva pași, se află mormântul Veronicăi Micle, pe care, în timp, poate crengile acestui tei îl va umbri protector.

Văratecul și-a îmbogățit istoria prin această ctitorie în care vor fi evocate numele oamenilor de seamă care au trecut pe aici. Scriitori și nu numai. Eminescu, asemeni unui far, Ibrăileanu, Sadoveanu, Ștefania Velisar Teodoreanu, Hogaș, Gala Galaction, Otilia Cazimir, George Topârceanu, Cornelia Pillat, Gârleanu, Bartolomeu Anania și mulți alții.

Cu părere de rău am părăsit Văratice, purtând în suflet ospitalitatea și căldura maicii starețe Iosefina, dar cu speranța că ne vom revedea pe viitor.

O anume aură de lumină magică, venind parcă dinspre Pădurea de Argint plana neostoită la plecarea noastră...

DESPRE CUNOAȘTERE

Teodor MEȘINĂ

Nu cunoaștem nimic prin simpla contemplare a obiectelor sau a fenomenelor. Putem doar să luăm cunoștință de existența lor. Să aflăm că există, că au o culoare distinctă, niște dimensiuni, eventual un anumit miros și dacă nu știm sigur că nu sunt comestibile nu vom încerca să-i aflăm și gustul. Pentru estimarea culorilor a dimensiunilor și a greutății vom avea nevoie de experiență și de ceva cunoștințe... În lipsa lor ne vom rezuma să luăm doar act de prezența fizică a unor obiecte necunoscute. Adevărul (relativ) din ele îl putem afla numai când spiritul creator, activat de curiozitate, de necesitate sau de voințe exterioare, îl descoperă prin studiul aprofundat. Pentru o reușită cât mai obiectivă și cât mai amplă este necesară o anterioritate de alte cunoștințe. Există un carusel al metodelor de interogare. Se succed, completându-se, decurgând una din cealaltă, la finalitatea fiecărei experiențe. Cunoașterea adevărului despre un obiect nu este o simplă reflectare a lui în conștiința noastră.

Dar să nu uităm să nu ne încredem pe deplin în propriile forțe! Nici în totalitatea experiențelor anterioare și nici în bagajul cunoștințelor teoretice. Să nu uităm să dăm slavă lui Dumnezeu! Domnul ne-a îngăduit să descoperim adevăruri ale realității înconjurătoare și pentru a ne arăta ce am pierdut prin neascultare. Dumnezeu nu a ascuns de noi adevărurile, a dat porunca de a nu mânca din pomul cunoașterii ca să se arate Adam vrednic de a-și câștiga, prin voia lui dar și cu

ajutorul harului Creatorului, starea de îndumnezeire, care-i fusese promisă. Dumnezeu a vrut să pună la încercare puterile morale ale primului om, pentru ca să-i ofere prilejul să și le întărească, concret, prin practică și să ajungă astfel la acel grad de desăvârșire încât să nu mai poată păcătui niciodată. Sfinții Părinți ne învață că oprirea gustării din pomul cunoștinței nu a fost o oprire de principiu, o oprire absolută ci temporară, o amânare pentru vremea când omul, după puterile lui raționale și cognoscibile, avea să fie apt pentru aceasta. Dumnezeu nu a oprit omului cunoștința despre lume pentru totdeauna, ci numai până ar fi ajuns să-și stăpânească simțirile, până când omul se va maturiza din punct de vedere spiritual, Adam a fost ca un copil.

Dumnezeu când a creat lumea, a creat odată cu ea și Timpul. Timpul, care azi, ne exasperează coordonându-ne existența. Timpul a fost creat pentru a marca, pentru a avea un element de ajutor în existența noastră, nu un torționar, cum e conceput de unii tineri care sunt mereu grăbiți. Revenind la cunoaștere, în timpul care se scurge contează și percepția lui. Apropo de Teoria relativității. Mi-aduc aminte de o glumă: „Dacă ții mâna o secunda pe o plită încinsă, ți se pare că ai ținut-o o oră. Dacă ții mâna o oră pe sânul unei fete, ți se pare că ai ținut-o o secundă” Unii savanți susțin că pământul are un puls constant, frecvența a fost de 7, 83 Hz (Rezonanța Shumann) dar din iunie 2014 s-a mărit. În câteva zile s-a înregistrat o accelerare de până la 16, 5 Hz.

În timpul vieții noastre experimentăm foarte mult, s-au enunțat o mulțime de teoreme, de Legi, referitoare la lumea fizică, s-a diversificat vocabularul și s-au înmulțit metodele de cercetare științifică. Majoritatea oamenilor pun mare accent pe lumea văzută. Pentru mulți, înțeleșurile spirituale ale lumii nevăzute rămân ascunse. Asta nu înseamnă că ele nu există.

Timpul poate fi un factor esențial în cunoaștere. Este o coordonată importantă. Graba timpului este o părere sau o realitate? Dacă repetăm azi o experiență făcută înainte de 2014 respectând toate indiciile, inclusiv coordonata: Timp, vom avea același rezultat, sau nu? Mulți ani frecvența de rezonanță s-a menținut, cu ușoare variații, la o constantă de 7,83 Hz -ritmul bătăilor naturale ale inimii Pământului- În iunie 2014 s-a modificat. Observatorul Spațial rusesc a înregistrat un vârf brusc la 8,5 Hz. De atunci s-au înregistrat, doar în câteva zile, o accelerare a rezonanței Schumann până la 16,5 Hz. Frecvența fiind în acord cu nivelele undelor alfa și teta ale creierului uman, acest fenomen poate fi factorul esențial pentru care mulți oameni au început să simtă că timpul a accelerat, că evenimentele din viața noastră se petrec mai repede...

Cunoașterea, în mod obișnuit, se bazează pe simțuri. Dar cunoașterea mai poate să-și îndeplinească misiunea și dacă pleacă de la percepția intuitivă. Oamenii au și un Eu parapsihic.

Cunoașterea mai poate fi și dincolo de simțuri. Pare un nonsens și totuși...

Cunoașterea teologică mai poate fi interpretată ca o „experiență personală a transfigurării Creației de către Harul necreat”. În tradiția răsăriteană nu s-a făcut distincție între teologie și mistică. Dionisie Areopagitul a folosit termenul de „teologie mistică” cu sensul nu numai de cunoaștere a religiei (a lucrurilor tainice) dar și de cunoaștere experimentală dobândită prin trăirea unirii cu Dumnezeu. Așadar, experiența mistică, presupune o reducere a simțurilor. Misticul, contrar cercetătorului, fără să facă apel la simțurile care contribuie la cunoașterea lumii văzute, cu ajutorul credinței realizează cunoașterea lumii nevăzute. Sfântul Părinte Nectarie, într-una din cărțile Sfinției Sale, scria că întâi apare cunoașterea firească din curiozitate, după care datorită credinței apare adevărata cunoaștere. Fără să se facă apel la simțuri.

Rene Descartes, în cartea „Meditații metafizice”, în a treia meditație, privitoare la existența lui Dumnezeu, afirmă că Dumnezeu este „substanța infinită, de sine stătătoare, cât se poate de înțeleaptă, cât se poate de puternică și de care suntem creați...” Vorbind despre ideea de infinitate, idee cuprinsă în Dumnezeu, afirma, că noi oamenii, fiind ființe limitate, finite, doar atingem tangențial ideea de infinitate... o atingem cu gândul... Am reuși să o cuprindem dacă am fi la fel de reali ca însăși infinitatea. Dumnezeu, cel infinit, ne-a creat. Noi suntem finiți, nu reușim să-L cuprindem...

Blaise Pascal, cu scepticismul său religios, oponentul raționalismului strict al lui Descartes, s-a pronunțat spunând că este o pretenție arogantă a filosofiei teoretice să explice existența lui Dumnezeu. De fapt, nu sunt necesare aceste explicații. Existența lui Dumnezeu nu trebuie demonstrată, este unicul adevăr absolut axiomatic, se

impune ca evident prin el însuși.

Ierarhul Capadocian, Sfântul Vasile cel Mare, clarifică semnificația cunoașterii prin revelație: „*putem cunoaște însușirile divine care ne-au fost descoperite prin Revelație, dar nu putem cunoaște însăși firea lui Dumnezeu cea mai presus de orice cunoaștere.*”

Câteodată, și omul de știință apelează la metodele misticului; descrierea unor fenomene fizice se face renunțând la ajutorul simțurilor. Structura și comportarea lumii, la nivel cuantic, cât și caracteristicile spațiu-timp nu pot fi sesizate cu ajutorul simțurilor. Unele adevăruri științifice sunt găsite cu ajutorul rațiunii. Nivelul cuantic impune o barieră de ne survolat. Fizicianul Bohr a proclamat „o revoluție a conceptelor”. După părerea sa: „*reprezentările spațio-temporale și cauzale ale fizicii clasice sunt radical inadecvate pentru descrierea domeniului cuantic.*”

Omul este alcătuit din materie și din spirit. Unii medici se rezumă la a cunoaște doar materia, încercând să găsească, măcar, paliative. Dar..., veșnicul „dar” conjuncțional, încă din antichitate, medicii au privit omul ca pe un tot unitar. Au studiat afecțiunile fizicului ținându-se cont și de spirit. Au dat importanță cuvenită spiritului.

Odată cu conceperea fătului omul este înzestrat și cu suflet.

Sfântul Maxim spunea că este concomitentă venirea la existență a sufletului și trupului: „*... trupul nu poate exista înainte de suflet, sau după suflet, nici sufletul, mai înainte de trup sau după trup, căci nici unul nu e numai o parte folosită de cealaltă ca un ipostas preexistent*”

Mântuitorul a spus: „*Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena*”

(Matei 10, 28)

Mult mai important este sufletul. Mai benefică este, pentru om, mai întâi cunoașterea temeinică a Lumii nevăzute.

Filosoful Nikolai Berdiaev afirma că: „*Adevărul este spiritual, este în spirit și este victoria spiritului asupra obiectivității nespirtuale a lumii, a lumii lucrurilor*”

Tendința de a cunoaște rezidă în dorința de a da răspunsuri întrebărilor noastre.

Existenzphilosophie, filosofia existențială — termen introdus de Fritz Heinemann — ar trebui să pălească în raport cu studiul Religiei Ortodoxe.

Religia este capabilă să răspundă tuturor întrebărilor existențiale!

Părintele Stăniloae scria că: „*Omul nu crește numai prin întrebările sale, ci și prin răspunsurile sale practice la iubirea lui Dumnezeu, descifrată în răspunsurile lui Dumnezeu, concretizată în lucrurile și în persoanele lumii și în noile circumstanțe produse de Dumnezeu pentru creșterea omului credincios și potrivit cu nivelul de fiecare dată al acestuia*”

Harul Duhului Sfânt ne ajută să luminăm neînțeleșurile lucrurilor într-un fel propriu, prin voia lui Dumnezeu, complet diferit de celelalte metode folosite în cunoașterea științifică, lipsită de credință.

„*Gnoza autentică nu poate fi separată de harismă, de iluminarea prin har, care transformă capacitatea noastră de înțelegere*”

Adevărul Absolut este unul singur: Dumnezeu. Cunoașterea deplină a adevărilor relative, pătrunderea în sensurile Creației, în profunzimea lucrurilor, este posibilă când se realizează o comuniune cu Creatorul!

Slavă Ție, Dumnezeul nostru, slavă Ție!

TARELE UNEI LUMI DE ALTĂDATĂ

Constantin MIU

Vorbind despre prozele scurte ale scriitorului vrâncean Gh. A. Neagu, remarcam nota definitorie a acestora – naturalismul, cu vizibile accente de straniu și absurd. Aceste aspecte, le-am sesizat, referindu-ne la volumele „Moartea șobolanului” și „Războiul muștelor”.

În romane, naturalismul lui Gh. A. Neagu este mai aproape de cel zolist (așa cum remarca Ion Pachia Tatomirescu) sau de cel al lui Rebreanu ori cel al lui Marin Preda, în schița Calul sau în unele scene din Moromeții.

Noua apariție editorială, semnată de Gh. A. Neagu – Așezământul (Editura SudiS, Iași, 2018) – aduce în prim-plan o serie de secvențe în legătură cu o seamă de indivizi aflați la marginea societății socialiste multilateral dezvoltate, dintr-un așezământ, el însuși aflat la marginea unui oraș de provincie, în ultimii ani ai regimului ceaușist.

Tarele acestei lumi bolnave, bazate pe minciună, prefăcătorie, dublate de mica ciupeală a acestui așezământ cu asistați social, lăsați la voia întâmplării, în mizerie, fără medicamente și cu hrană puțină – toate aceste aspecte reliefate de către autor sunt o oglindă fidelă a apucăturilor oamenilor muncii din acele vremuri, de tristă amintire.

Protagonistul cărții lui Gh. A. Neagu este Daniel Ștefan – conștiința martor la tot ceea ce se întâmplă în acest așezământ. Numit de urgență director (de trei ani, instituția nu avea conducător!), acesta constată dezastrul, la prima „vizită” făcută în unitate. Centrala termică e distrusă, fără combustibil, la cantină, bucătăresele fură pe rupe, diminuând hrana asistaților, pe care intenționat o fac potroacă (întrebată de ce se procedează astfel, o bucătăreasă dă un răspuns pe cât de sincer, pe atât de stupefiant: „Pentru că beau mai multă apă și le mai trece de foame...” – p. 31), grupurile sanitare nu funcționează, vesela mai mult lasă de dorit, geamuri sparte, iar prin dormitoare mucegaiul stăpânește pereții, singurul camion în uz e folosit la căratul alimentelor, dar și ca dric, atunci când moare câte un asistat.

Când adună oamenii muncii într-o ședință ad-hoc și

le reproșează dezastrul, „nea Costică – contabilul șef” are curajul să-l înfrunte pe director: „Noi am fost aici, așa cum ne vedeți și nu ne-a criticat nimeni până acum...” (p. 46).

Stupefiant e felul expeditiv cum este „rezolvat” decesul unuia dintre asistați. Întrebată cum trebuie ptocedat în acest caz, secretara îi spune directorului: „ – Simplu! Îi chemați pe șeful de producție și pe administrator. Unul face sicriul și celălalt îl pregătește de înmormântare.” (p. 54). Chiar și traficul de influență (la modă în acele vremuri) este demascat. O bucătăreasă, sora secretarului Academiei Ștefan Gheorgiu, este prinsă ieșind pe poarta unității, cu o găleată în care pusese carne tocată, sub coji de cartofi. Discuția dintre secretarul județenei de partid și mai marele de la București, apoi felul cum primul îl pune la punct pe directorul așezământului este eleocventă:

„ - ...directorul acesta al vostru (...) a găsit de cuviință s-o acuze pe soră-mea că ar fi furat niște carne!

- Vai de mine, tovarășu' Baci, cum se poate asta? O rezolvăm imediat! (...)

- (...) mie să-mi vii și să-mi raportezi cât mai repede posibil, dar nu mai mult de două-trei zile, c-ai rezolvat!

- Îl dau afară, tovarășu' !

- Bă, nu asta mă interesează (...) Îl lași pe funcție și-i ordoni să retragă dosarul, ai înțeles? (...)

- Ascultă, măi, directorule, de când mă-ta pe gheață faci tu dosare la membri de partid, fără să fiu eu informat? (...) Dobitocule, nici nu ți s-a uscat bine cerneala pe semnătura de numire, și deja ai început să faci lucrurile de capul tău!” (p. 63-65).

Despre faimoasele convocări la primărie a tuturor șefilor de instituții din orașele patriei se menționează o realitate în egală măsură tristă și ilară: „Ședințele erau degeaba, vorbele erau degeaba, dar trebuiau ținute conform programului trasat de partid (...) Participau de nevoie, cel mai adesea prin rotație.” (p. 52).

În cartea în discuție, zolismul îmbracă și aspectul macabrului, însă povestea cu asistata care adusese pe lume un copil cu trei picioare și căruia mama îi retează cu foarfecele „picioarul din spate” ni se pare a fi neverosimilă (cf. p. 119-120). Așa cum precizează autorul, grozăviile se țin lanț, până în ziua fugii dictatorului.

SEMNAL EDITORIAL

Poeta care transferă răul lumii în catalizatorul trăirilor ideale

George Terziu

Andrada Silvana, doamnă a poeziei românești, care zilnic simte că *salvează o Karenina din moarte*.

Uneori

Ploaie peste iubirea absolută

Alteori

clipa în inversul luminii

Mereu tânără și neliniștită, pregătită să o ia de la capăt ca și cum timpul o ia la întrebări. Iar răspunsul nu poate fi decât viața trăirea, sensibilitatea.

Poeta este condamnată la simțirea propriului sale sensibilități sa a altora, ca un firec, care înseamnă: ai primit, trebuie să dai mai departe. Poeta este dominată de trăiri interioare intense, de primatul imaginației, în detrimentul rațiunii. În sens restrâns, definește un curent literar manifestat, la începutul secolului al XIX-lea, mai întâi în Anglia, Germania și Franța, apoi și în celelalte literaturi europene. Am simțit, când am citit această carte că sunt trimis (la modul bun vorbind) spre

William Blake – “Cântece ale inocenței și ale experienței”, de William Wordsworth (cel care a marcat începuturile romantismului) – “Balade lirice”, Samuel Taylor Coleridge – “Balada bătrânului marin”, George Gordon Byron – “Poeme orientale”; în Franța,

Alphonse de Lamartine – “Meditații poetice”, Victor Hugo – “Ode. Balade”, Alfred de Musset – Ciclul “Noptilor”, etc

Silvana Andrada are deja 3 cărți editate, are zeci de teme explorate și trecute prin filtrul metaforei pure. Are o deschidere spre tot ce mișcă și zboară ca în acest vers:

„Sunt păsări care poate/ Mai țipă-n colvii/ Prin care vântul bate/ Nemaivând câmpii,

Ei mai aud doar cântul/ Din disperarea lor/ Și folosesc cuvântul/ Să nu le fie dor”

O așteptăm cu alte surprize poetice și cu teme din ce în ce mai sofisticate.

Ce va fi nu s-a arătat încă.

Drum bun pe cărările poeziei, Doamnă!

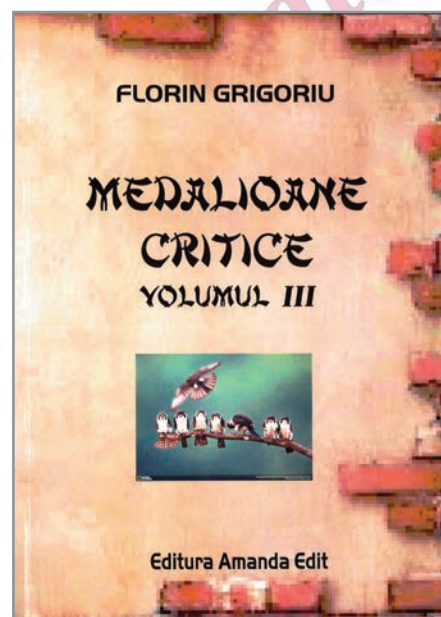
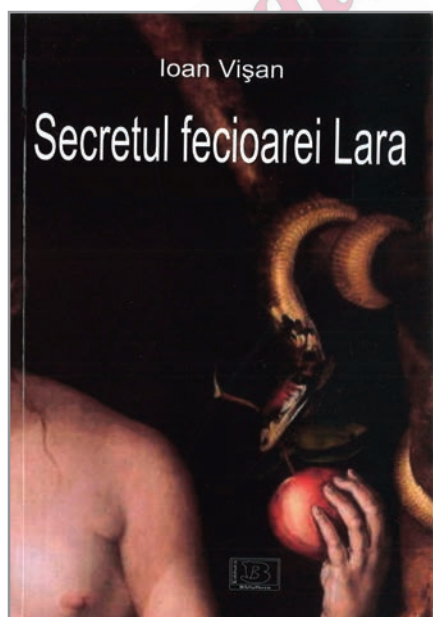

Recunoștință

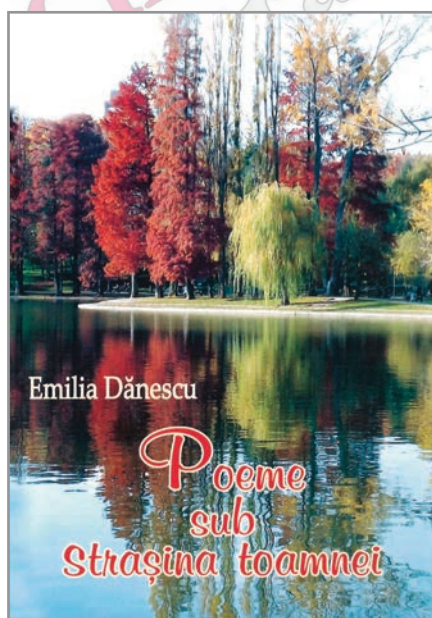
Când a prins viață, am spus că „revista Climate literare este o lucrare plăcută lui Dumnezeu și nu va muri”. Și iată că zicerea mea s-a imprimat. Astfel grație voinței divine și cu ajutorul unor oameni buni și hărăziți, această publicație (nesusținută instituțional) pășește în cel de al doisprezecelea an de existență miraculoasă. Acestor Oameni le mulțumesc acum, și pentru ei mă Rog întru sănătate și viață lungă. Sărbători Fericite!

Fondator Ion Iancu Vale

Cărți noi în biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Conducătorul ideal este cel care platește binele
cu bunătațe, și răul cu dreptate”

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;

web site: <http://climate.literare.ro>